

KÓCSAGTOLL

9435 Sarród, Rév-Kócsagvár Pf.: 4. Tel.: 99/537-620, 537-622 Fax: 99/537-621, fhnp@fhnp.hu • www.ferto-hansag.hu
7142 Illmic, Hauswiese, Tel.: 02175/3442, info@nationalpark-neusiedlersee-seewinkel.at • www.nationalpark-neusiedlersee-seewinkel.at

2021. NYÁR

Fotó: Tóti Sándor

Határtalan természet Harmincéves a Fertő-Hanság Nemzeti Park

A tíz magyarországi nemzeti park közül a Fertő-Hanság az egyetlen, aminek egységét és védendő területének közös kezelését az sem hátráltatja, hogy kettészeli az államhatár. Harminc éve emelték nemzeti parki rangra azt a csodát, amit úgy hívunk, Fertő-táj és Hanság.

Előbb a magyar oldalon, majd Ausztriában született meg az a nemzeti park, ami aztán világszerte példa lett a határon átvágó eredményes együttműködésre. A természet nem ismeri a határokat, s valóban: a Fertő tó, a körülötte évezredek alatt alakult és fejlődött táj, a vele szorosan összefüggő Hanság és a Fertőzug élővilága nem engedelmeskedik semmiféle sorompóknak. Ez a harminc év talán arra is alkalmat adott laikusoknak és szakembereknek, hogy tanuljanak a természettől: nem szabad elválasztani azt, ami összetartozik.

Három évtizeddel ez előtt elszánt szakembereknek és néhány elkötelezett, természetvédelemben jártas politikusnak köszönhetően megalakult a Fertő-Tavi

Nemzeti Park. Három évvel később csatolták hozzá a Hanság-Tájvédelmi Körzetet, 1994. április 24-én pedig a szomszédos ausztriai területeken létrejött nemzeti parkkal együtt vált az ország első, határon átnyúló nemzeti parkjává. De ennél sokkal nagyobb múltra tekint vissza a nyugati határszél értékes területeinek védelme. A Hanság 1976-ban vált tájvédelmi körzetté, a Fertő tó 1977-ben. Bioszféra-rezervátumot hoztak létre 1979-ben, majd a tó Ramsari Terület lett 1989-ben. Ahogy az ember egyre inkább felismerte különleges területeinek értékét, úgy vált mind fejlettebbé és tudatosabbá a védelem is.

1990 előtt az ország keleti felében már megalakult a Hortobágyi, a

Bükki, a Kiskunsági és az Aggteleki Nemzeti Park. A Dunántúlon a természetvédelmi igazgatóságok látták el a feladatot, de azokat az államigazgatási rendszer átszervezésekor megszüntették. Ez a tény is sürgette, hogy a nyugati országrészben is megfelelő védelemben részesüljenek az arra érdemes területek. A másik ok, ahogy azt Tardy János, a nemzeti park létrejötté fölött bábkodó természetvédelmi szakember megjegyezte: a világ civilizált országaiban a nemzeti parkok a nemzet büszkeségei.

A nemzetközi szakmai előírásoknak megfelelően a nemzeti parkok egyidejűleg színterei a védelemnek, a tudományos kutatásnak, a turizmusnak, a rekreációnak, az oktatásnak, a nevelésnek, a

patriotizmusnak, az érzelmi feltöltődésnek és a természetbarát gazdálkodásnak.

Az idén harminc éves jubileumát ünneplő „határtalan gyöngyszem” magyarországi területe 23 731 hektár, Ausztriához pedig 10 500 hektár tartozik. Itthon az igazán stílusos sarródi Kócsagvárban van a központ, az osztrák szakemberek pedig az illmici igazgatóságon dolgoznak. No és persze leginkább a területen, a csodás tájban, amit védenek. De nem pusztán megőriznek, hanem segítenek a fejlődésben is. Élőhely-rekonstrukciókkal, elárasztásokkal, az őshonos állatok visszatelepítésével támogatják az ökoszisztéma jelenét és jövőjét is.

Aki a legtöbbet tudna mesélni a Fertő-Hanság Nemzeti Park születéséről és első harminc évéről, az az első igazgató, a létrejöttéért harcoló szakember, dr. Kárpáti László. A Kócsagtoll szerkesztői is készültek a

nagyinterjúra, a születésnap-hoz méltó visszaemlékezésre, az alapító igazgató érdemeinek felsorolására. Utóbbit meg tudjuk tenni, de a személyes találkozási az élet nagy rendezője másként döntött: dr. Kárpáti László 2021. június 27-én elhunyt. De itt hagyta élete fő művét, a nemzeti parkot, ahol utódai mindig is emlékezni és emlékeztetni fognak arra: volt egyszer egy erdőmérnök, aki két magyarországi nemzeti park – a Fertő-Hanság Nemzeti Park mellett az Őrségi Nemzeti Park – alapításában közreműködött. Előbbinek megalakulásától nyugdíjba vonulásáig, 2011-ig volt igazgatója. Kollégái és azok a generációk, akik előtt ő taposta ki az utat, nem fogják feledni...

Kárpáti László volt az is, aki Bodó Imrével az első szürke marhákat betelepítette a nemzeti parkba, zömmel a Hanságba. Ma ezerre tehető a számuk. A gyönyörű és hatalmas őshonos marhák mellett közel száz bivaly és csaknem

kilencszáz racka él a védett területen. Ők a láprétek és legelők első számú karbantartói, akik tesznek róla, hogy a rét rét maradjon.

Az állattartáson kívül még számtalan feladatot látnak el a park szakemberei: a mezőgazdaság, a gépüzem, a halászat, a vadászat, az erdészet, az ökoturizmus, a természeti nevelés, az őrszolgálat, a szabálysértési hatósági feladatok, a szállásadás és a pályázatiírás mind-mind elengedhetetlen ahhoz, hogy a parkot s a védendő értékeket unokáink is láthassák.

Hiszen ez a legfontosabb: a tudás, az érték átadása. A nemzeti park emellett a természetbarát pihenést, művelődést is lehetővé teszi. A bemutatóhelyeken, látogatóközpontokban, tanösvényeken, a szervezett túrákon, rendezvényeken, erdei iskolai programokon, nyári táborokon lehet ezt a csodálatos vidéket jobban megismerni – és még jobban megszeretni.

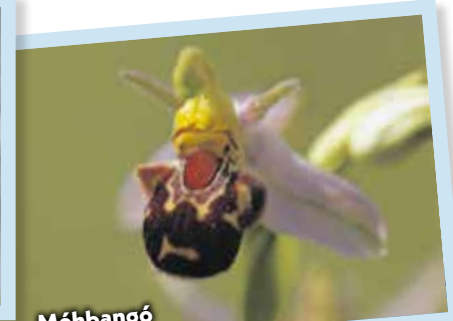
Gólyatölcs

Űrge

Jégmadár

Méhbongó

Fantasztikus új dolog kezdődött

Tardy János helyettes államtitkárként segítette a nemzeti park létrejöttét

A Fertő–Hanság Nemzeti Park létrehozása nem csupán két meglévő tájvédelmi körzet adminisztratív összevonásáról szólt. Harminc éve Tardy János természet- és tájvédelemért felelős helyettes államtitkár méltatta az illmici sörátorban Magyarország első, határon átnyúló nemzeti parkjának jelentőségét. Most nem puszta visszaemlékezett, értékelt is.

„Tardy János úgy politikus, hogy államférfi. Igazi közéleti ember: ha valamiben értéket lát, ott aktívan segít is értéket teremteni. Nem hivatalnokként működik – túl a hivatali kötelességen szívügyeként kezeli a feladatait.” Így jellemezte Tardy Jánost egy régi munkatársa, amikor megtudta, hogy Magyar Örökség díjjal ismerik el a természetvédelmi szakembert. Harminc évvel ezelőtt a Környezetvédelmi Minisztérium helyettes államtitkáráként sokat tett a Fertő–Hanság Nemzeti Park létrejöttéért.

– **Hogyan emlékszik erre az időszakra?**

– Ez a rövid visszaemlékezés részéről mindenke előtt főhajítás a körünkből júniusban eltávozott alapító igazgató, a kiváló kolléga, dr. Kárpáti László emléke előtt. Nehéz volna néhány mondaton felidézni ezt a természetvédelem szempontjából is történelmi időszakot. A múltból megörökölt, vitathatatlanul értékes alapokra a korábbiaktól gyökeresen eltérő gazdasági, társadalmi, politikai közegben, alapvetően eltérő hazai és nemzetközi elvárások mentén, átalakuló tulajdonviszonyok között, teli hittel, reménnyel, megszállottsággal kezdtünk építkezni. Új szemléletű, erős természetvédelmet építettünk. Súlyosan téves az a nézet, hogy a Fertő–Hanság Nemzeti Park létrehozása csupán két, korábban létrehozott tájvédelmi körzet adminisztratív összevonásáról

szólt. Aki érdemi részese volt már egy új nemzeti park létrehozásának, pontosan tudja, mire utalok.

– **Mi volt az első, a külvilág számára is látványos momentum?**

– Harminc esztendeje, Illmicben, egy zsúfolt sörátorban, választási kampánya részeként Vranitzky osztrák kancellár méltatta a szabad, átjárható határokat, a két ország közös nemzeti parkjának jelentőségét. Nekem adatott meg a tisztesség, hogy ugyanitt szólhattam Magyarországon első, határon átnyúló nemzeti parkjáról és a felemelő változásokról. Az egykori, halált osztó golyószóró állás tornya akkor már a madármegfigyelés szolgálatában állt... Kell-e ennél beszédesebb példa a változásokról...?

– **Idilli kép. Harminc éve ennek súlya lehetett...**

– Hintókkal, lovas fogatokkal szeltük át a határt. A kancellárt az akkor már szabadon átjárható országhatáron Boross Péter miniszterelnök köszöntötte. Valami csodálatosan új dolog kezdődött.

– **Az ünnep után viszont dolgoz éveknek kellett következniük.**

– Az ötödik magyar, s az első határon átnyúló nemzeti parkunk létrehozását Kárpáti doktor és alkotó munkatársai, a határ mindkét oldalán, a Természetvédelmi Hivatal lelkes munkatársaival karöltve példásan készítették elő. Nagyszerű osztrák–magyar természetvédelmi

Fotó: Tardy János – magánarchívum

Tardy János szerint a természetvédelem hivatásosai a világon mindenütt egy nagy, összetartó család tagjai.

együttműködés vette kezdetét: évente találkoztunk a magyar és az osztrák nemzeti parki igazgatókkal, s jó szellemű munka kezdődött az állami természetvédelem vezetői között is. Elsőként Ausztriával létrehoztuk a testvérparki kapcsolatokat, egyik kiemelt célunknak tekintettük a szomszéd országokkal működtetett szoros természetvédelmi együttműködést. Később bővítettük a nemzeti parki területeket, majd alapos előkészítést követően, 2001-ben elnyertük az UNESCO világörökség címét. Fontos feladatunknak tekintettük az infrastruktúra fejlesztését, a széles körű nemzetközi kapcsolatok kiépítését és ápolását, új védett területek kialakítását.

– **Mi indokolta a nemzeti park, illetve parkok létrehozását? Nem volt elég a természetvédelmi státusz?**

– Az egyik indok meg lehetőséget prózai: 1990 előtt nemzeti parkjaink – a Hortobágyi, Bükk, Kiskunsági és Aggteleki – a Dunától keletre intézték a természetvédelem ügyeit. A Dunántúlon a természetvédelmi igaz-

gatóságok látták el a feladatokat, azokat viszont az államigazgatási rendszer átszervezése során megszüntették. A másik ok: a világ civilizált országaiban a nemzeti parkok a nemzet büszkeségei. A nemzetközi szakmai előírások szerint létrehozott övezeti rendszerének megfelelően egyidejűleg színterei a védelemnek, a tudományos kutatásnak, a turizmusnak, a rekreációnak, az oktatásnak, a nevelésnek, a patriotizmusnak, az érzelmi feltöltődésnek és a természetbarát gazdálkodásnak. Tíz nemzeti parkunk Magyarország ékessége. Ma is úgy gondolom, színvonalas működtetésük az elsődleges cél, kevésbé további új parkok létrehozása. Fontosnak ítélem, hogy a megalapozott szakmai elvárások hatósági érvényesítése, az olykor megkerülhetetlen erély is erény legyen.

– **Voltak nehézségek az alapítás időszakában és az első években?**

– Jócskán voltak és alighanem lesznek is. Aki abban a naiv hitben élt vagy él, hogy a természetvédelem csupán romantikus „szép lelkek”

passziója, nagyot téved. Értékes, szakmailag is hiteles, elkötelezett munkatársakkal sokszor meg kellett küzdenünk a viharos ellenszéllel is. Olyan erővel, akik sok áldozatot hoztak annak érdekében, hogy ne sikerüljön... Veszítettek. A privatizáció, a kárpótlás, a szövetkezeti földvagyton nevesítése folyt a törvényhozás történelmi súlyú, erőltetett menetében. Készsültek a természetvédelem jövőjét is meghatározó magas szintű társjogszabályok, például a vadászatról, vadgazdálkodásról szóló törvény, az erdőtörvény, a vízügyi és bányászati jogszabályok. Ha nem tartunk velük lépést, a természetvédelem elveszett volna, s onnan már nincs visszaút. Széles körű szakmai összefogással 1996-ban megalkottuk Magyarország első, önálló törvényét a természet védelméről, amelyet az országgyűlés ellenszavazat nélkül elfogadott!

– **A kétezres évek elején azért voltak meglepő döntések is...**

– A Természetvédelmi Hivatal és a Fertő–Hanság Nemzeti Park Igazgatóság sokéves erőfeszítése eredményeként, rendkívül alapos szakmai előkészítést követően, a helyi civil kezdeményezéseknek is eleget téve, beteljesedett a régi vágy: 2002-ben létrehoztuk az önálló Őrségi Nemzeti Parkot. Aztán átgondolatlanul, alighanem politikai motivációkkal átítatott, költség-hatékonysági szempontokra hivatkozva a szakmai és civil zöld szervezetek tiltakozása ellenére 2007. február 1-jétől megszüntették azt, s összevonták a Fertő–Hanság Nemzeti Parkkal. 2008. április 1-je óta viszont újra önálló az Őrségi Nemzeti Park. Ez a történet a világ természetvédelmében alighanem egyedülálló „hungarikum”.

– **Most is lehetnek nehézségek...**

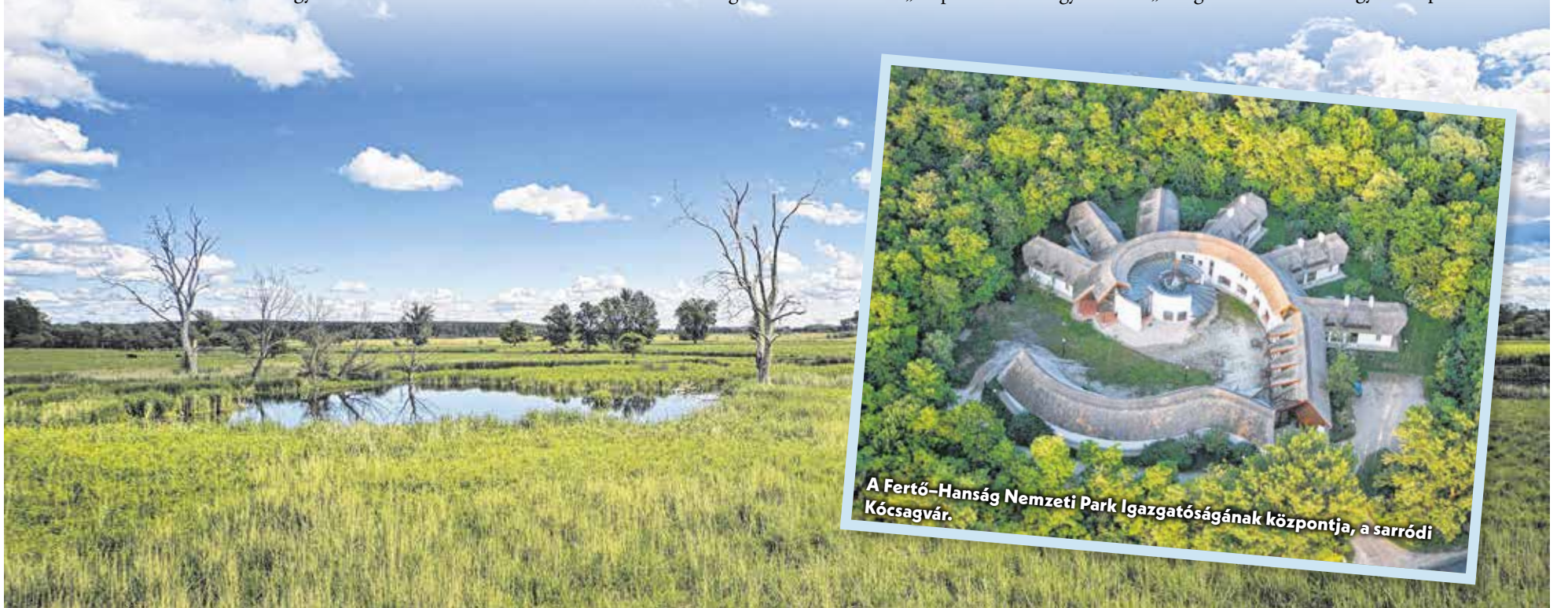
– Az állami természetvédelem, a nemzeti parkok igazgatóságai – ha lehet ilyet mondani – történetük során hozzászoktak a nehézségekhez. Mindenkor voltak, vannak és alighanem lesznek is kritikus időszakok. Ez alól a Fertő–Hanság Nemzeti Park sem kivétel. Munkatársaiknak őszinte szívvel kívánom, hogy harminc év tapasztalattal a hátuk mögött élvezzék munkájuk gyümölcseit, tervezzenek, alkossanak, óvják a gondjaikra bízott nemzeti vagyont, a helyben élők és valamennyiünk örömeire. Ez kötelesség és egyúttal a legsebb, legnehezebb feladat.

– **Ön szerint beváltotta a nemzeti park a hozzá fűzött reményeket?**

– Talán nem tévedek, ha azt mondom, messzemenően. Szépen gyarapodott a nemzeti park kezelésébe került nemzeti vagyon: sikerült megeremteni a színvonalas működtetéshez nélkülözhetetlen – örökös fejlesztést igénylő – infrastruktúrát, új ökoturisztikai bemutató létesítmények nyitották meg kapuikat és a területkezelést szolgáló gazdasági építmények száma, a védett állatfajok állománya is örövendesen gyarapodik.

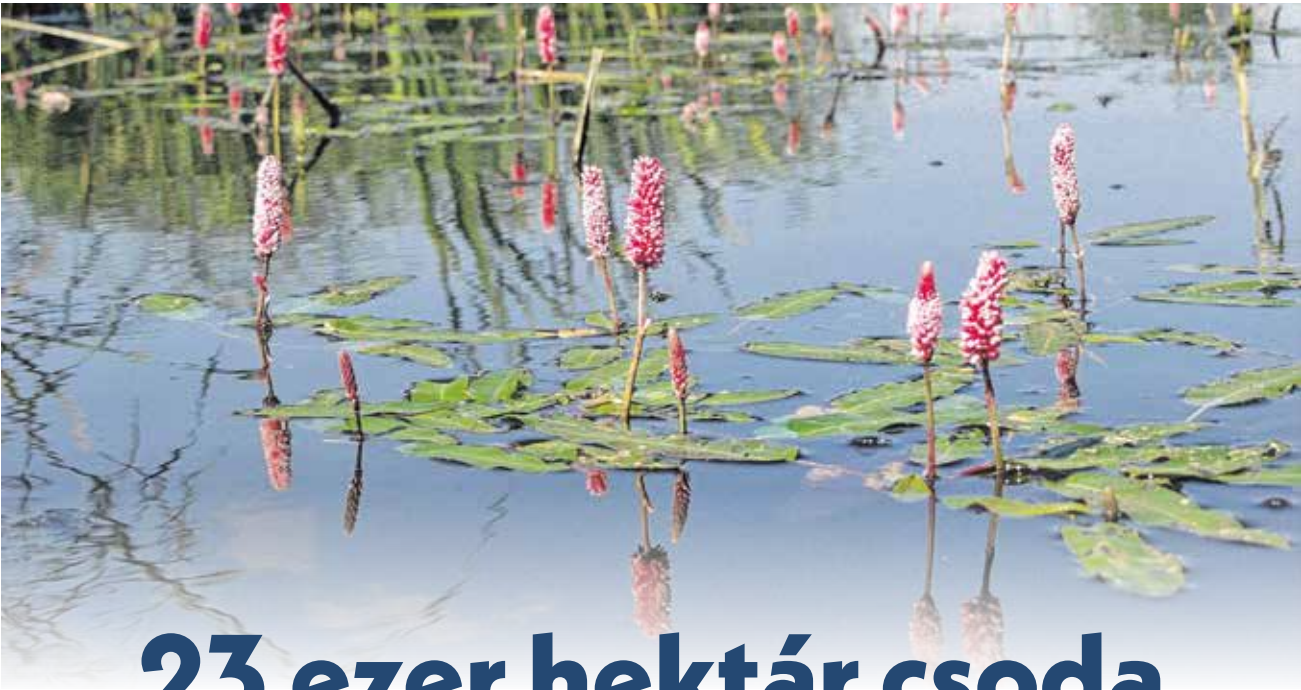
– **Vagyis azon az úton járnak a ma szakemberei, amit Ön harminc éve megálmodott?**

– A természetvédelem hivatásosai a világon mindenütt egy nagy, összetartó család tagjai. Magasan képzett, elkötelezett emberek ők, akik abban a szerencsés helyzetben vannak, hogy zömük gyakorlati munkája, hivatali kötelezettsége egybeesik hobbiukkal. Kívánom, hogy ez a sikeres harminc esztendő eredményes, nagy menetelésüknek első szakasza legyen csupán.

A Fertő–Hanság Nemzeti Park Igazgatóságának központja, a sarródi Kócsagvár.

Fotó: Polinger Anikó

23 ezer hektár csoda

Szegényebb lenne az ország nélküle

Harminc éve alapították a Fertő Tavi Nemzeti Parkot. 1994-ben a Hansággal kiegészülve nyerte el mai nevét, területe és kincseinek száma azonban azóta is folyamatosan gyarapodik. Kulcsárné Roth Matthaea 2018-ban lett igazgatója a parknak, de az ezredforduló időszakában is itt dolgozott.

– Milyen volt a nemzeti park a kilencvenes években?

– Ó, rendkívül békés időszak volt. Csak a védett területekkel kellett hatóságként foglalkozni egészen addig, míg az 1999-ben megjelent rendelet a külterületek hatósági ügyeit is a nemzeti parkok feladatkörébe utalta. Ez a gyakorlatban azt jelentette, hogy még egy villanypózna állításához is szükség volt a területen a jóváhagyásunkra. Bár a hatósági ügyeket most már a Győr-Moson-Sopron Megyei Kormányhivatal intézi, a park fennállásának harminc éve alatt megtízszereződött az ügyiratszámunk. A Natura 2000, a gyepek helyreállítása pedig még további feladatokat ad.

– Ahogy múltak az évek, gyarapodtak a feladatok. Mi mindennel foglalkozik ma a Fertő–Hanság Nemzeti Park?

– Több mint tíz szakterületen dolgoznak a kollégák: állattartás, mezőgazdaság, gépüzem, halászat, vadászat, erdészet, ökoturizmus, természeti nevelés, őrszolgálat, szabálysértési hatósági feladatok, szállásadás, pályázatírás.

– Nem csak a hatósági ügyiratok száma nőtt, gondolom a védett terület nagysága is.

– Így van, a park alapításakor a mainak a töredéke volt a fennhatóságunk alatt. Már az első igazgató, dr. Kárpáti László rengeteg földet vásárolt, főleg olyan területeket, amik a kárpótláson magántulajdonba kerültek. A terület növelése ma sem állt meg, jelenleg 23 ezer hektár a nemzeti park összterülete, ebből 4 200 hektáron gazdálkodunk. Az állatokra

azért van szükségünk, hogy a védett területeinket fenn-tartsuk, ezt pedig az őshonos állatokkal érzük el.

– Azok a híres és csodálatos szürke marhák! És a bivalyok... Ők hogyan kerültek ide?

– Ennek érdekes története van. A szürke marhák egy kis gulyáját az Alföldön mentették meg, gyakorlatilag eldugták őket, hogy ne legyenek szem előtt. Ötvenhatvan állatnál nem volt már több a hatvanas években. Bodó Imre professzor és Kárpáti László kezdeményezésére kerültek aztán ide az első állatok. Azóta is a szürke marhák, a bivalyok és a rackajuhok a mi segítőink, ők tartják karban a legelőinket. Persze ez is nagy odafigyelést és szakértelmet igényel: a föld sem fáradhat ki, az állat sem szaporodhat túl, meg kell találni az egyensúlyt.

– Mekkora most az állatállomány?

– Ezer szürke marhánk van, közel ötszáz bivalyunk, csaknem nyolcszázötven rackánk és huszonhárom kosunk.

– A kosoknak elég sok dolga van...

– Őket frissítjük, cserélünk, vásárolunk, nehogy beltenyészet alakuljon ki. De igen, teszik a dolgukat.

– A nemzeti park igazgatójának mi veszi el a legtöbb idejét? Tartok tőle, ritkán adódik lehetősége a szikes legelő naplementéjében gyönyörködni...

– Való igaz, a munkám jelentős részben az irodához köt. A beruházások tervezése például mindig itt kezdődik. Nemcsak a miénk, hanem mindenkié a nemzeti park területén. Aki tájékozott és nem akar problémát

Kulcsárné Roth Matthaea, a FHNP igazgatója.

magának, már a konkrét tervezés előtt jön, hogy megkérdezze, mit szabad a területen és mit nem. Nem vagyunk semmi jónak az ellenségei, és sosem zárkózunk el a párbeszédétől. Sőt, én azt nagyon fontosnak tartom. Mindent persze a védett területeken és azok közelében sem engedhetünk, de azt szoktam mondani, hogy nézzük meg mit tehetünk, és keressük meg az ideális megoldást.

– Tíz nemzeti park van az országban. Mi az, ami-ben a Fertő–Hanság Nemzeti Park egyedülálló, ami csak itt van és amitől más, mint a társai?

– Először is csak nekünk van az osztrákokkal közös nemzeti parkunk. A táj egységét, a védendő terület egységes kezelését nem hátráltathatja országhatár. Nagyon jó az együttműködés az osztrák rész vezetésével, és ez a felállítás tényleg különleges és egyedülálló. Persze rengeteg más különlegességünk van még, növényben, állatban, tájrészletben is. Az az igazság, hogy a háború után, évtizedekig tartó elzártság jót tett a Fertő-tájnak, hiszen nem telepedhetett ipar például erre a vidékre. A védett területek nagyon jó állapotban őrződtek így meg.

– Ha meg kellene nevezni a legnagyobb kincset...?

– Legnagyobb kincsünk a természet és a tudás. Hatalmas vagyont kezel a nemzeti park, ha forintosítani kellene, százmilliárdról beszélhetnénk. De ennek kezeléséhez, megőrzéséhez és óvásához szakemberek kellenek. Az ő tudásukat, illetve annak egy részét, és a természet szeretetének és tiszteletének fontosságát át is kell adni az utánunk jövő generációknak. A természeti nevelés nagyon fontos feladatunk és igyekszünk is megfelelni ennek. Fel kell nőnie olyan nemzedékeknek, akiknek fontos a szelektív gyűjtés, a természet védelme, a víz tisztaságának őrzése. S ne csak értsék, hanem igényük is legyen rá, hogy óvják a természetet és rajta keresztül az épített környezetet is.

– Jól ismeri a nemzeti park múltját és jelenét, talán még a jövőjét is. Mit gondol, az alapítók harminc évvel ezelőtti szándékai megvalósultak?

– Mindenképpen. Nagyon jó, hogy elődeink lerakták a biztos alapokat, amikre aztán építkezni lehetett, s a tájvédelmi körzetből megszülethetett a nemzeti park. Magyarország most sokkal szegényebb lenne, ha nem lenne Fertő–Hanság Nemzeti Parkja.

TARTALOM

Határtalan természet	1
Harmincéves a Fertő–Hanság Nemzeti Park	
Fantasztikus új dolog kezdődött	2
Tardy János helyettes államtitkárként segítette a nemzeti park létrejöttét	
23 ezer hektár csoda.	3
Szegényebb lenne az ország nélküle	
Harminc éve a nemzeti parkban	4
Alapító igazgatóját gyászolja a Fertő–Hanság Nemzeti Park.	5
A természet nem ismer határokat.	5
Interjú Johannes Ehrenfeldner igazgatóval	
Vigyázat: idegenhonos fajok!	6
Ezüstkárász, naphal, cingár átokhínár...	
Látványosan elszaporodtak a nutriák.	6

PaNaNet+	I–IV.
--------------------	-------

A klímaváltozás az ajtónkon kopog	7
Madárgyűrűzéssel az állomány nagyságáról és szokásairól is információt kapunk	

Felmelegedés: az egyiknek jó, a másiknak nem.	7
---	---

A rejtőzködő Hanság újra életre kel	8
Az élőhely-rekonstrukció legnagyobb nyertesei a vízimadarak	

Tiszta források és patakok a Soproni-hegységben	8
---	---

Még mindig érdekek kereszttüzében áll a Szigetköz – pedig csak vizet akar	9
---	---

A Fertő–Hanság Nemzeti Park programjai	10
--	----

Irány a természet!	10
------------------------------	----

Rangos kiállítás a megújult Esterházy-kastélyban	10
--	----

A Fertő-táj ékkövei	11
-------------------------------	----

Mellescsizmában és mikroszkóppal	12
– a sós vizek apró élőlényei nyomában	

Közös őrszolgálati központ a Csárda-csatornánál	12
---	----

Önkéntesek is részt vehetnek a határon átnyúló természetvédelmi munkában	
--	--

1994. április 24-én Mekszikőpusztánál ünnepélyesen megnyitották az első határon átnyúló nemzeti parkot.

IMPRESSZUM

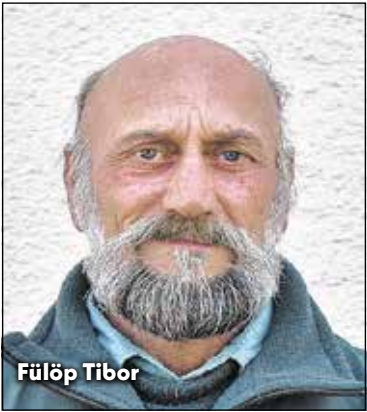
KIADJA: a Fertő–Hanság Nemzeti Park Igazgatóság (9435 Sarród, Rév-Kócsagvár) és a Nationalpark Neusiedler See – Seewinkel (A-7142 Illmic). **MEGJELENIK:** évente egy alkalommal. **NYOMDA:** Styria, 8011 Graz. **SZERKESZTŐ:** Bódvai Ildikó.

A kiadvány az INTERREG V-A Ausztria–Magyarország Program – ATHU003 számú – PaNaNet+ rövid-című projekt keretében készült.

Harminc éve a nemzeti parkban

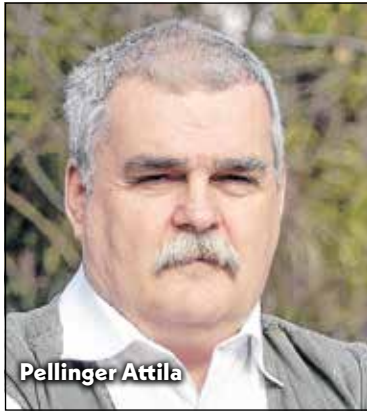
Fersch Attila

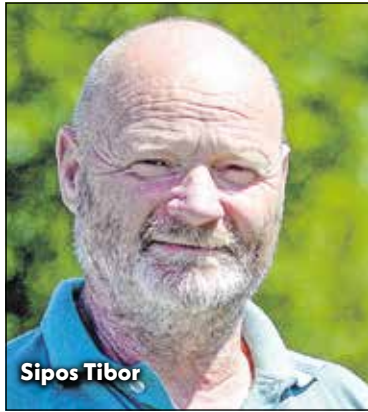
Fülöp Tibor

Mogyorósi Sándor

Peller Attila

Sipos Tibor

A Fertő–Hanság Nemzeti Park öt munkatársa megalakulása óta az igazgatóságnál dolgozik. Arról beszélgettünk velük, hogy milyen indíttatásból választották ezt a hivatást és mennyit változott a természetvédelmi munka a kezdetektől napjainkig.

Fersch Attila általános igazgatóhelyettes

– Végzett erdőmérnökként terepen, természetvédelmi őrként kezdtem 1991-ben. Már ekkor bekapcsolódtam a frissen alakult igazgatóság környezeti nevelési és ökoturisztikai tevékenységeinek megalapozásába, ezek feltételrendszerének kialakításába. Mérnök-tanári oklevelem átvétele után, 1994-től 2008-ig az e területeket irányító osztály vezetőjeként dolgoztam. Menetközben az európai uniós előcsatlakozási időszak alatt, majd a csatlakozás után megnyíló pénzforrások egy kicsit „menedzserre” tettek, és talán nem kis szerepem volt abban, hogy az elmúlt 25 évben számos jól sikerült projektet valósítottunk meg a természetvédelem és a térségben élők érdekében. Igazgatóhelyettesi kinevezésem előtt a pályázatkezelési osztályt is irányíthattam – mondja Fersch Attila.

– Napi feladataim a természetvédelmi munka irányításától, szakfelügyeletétől az üzemeltetési feladatokig sok mindenre kiterjednek, de a szívemhez legközelebb valahol mindig a környezeti nevelés, a projektek szervezése és az erdeink biológiai sokféleségének növelése körüli tennivalók lesznek.

Noha korábban is léteztek állami és helyi védett területek, ezek professzionális kezelői szervezeti rendszere harminc éve alakult ki, és azóta is fejlődik. A mai állapotokhoz képest eszközökben, lehetőségekben jóval rosszabbul állunk. Egy mai fiatal természetvédelmi őr például el sem tudja képzelni azt az időszakot, amikor saját autójukat,

távcsöveinket kellett „beáldozni” a terepi munkánkhoz. Úgy vélem, hogy a professzionális természetvédelmi munkához ma már nemcsak a kollégák elhivatottsága áll rendelkezésre, hanem az eszközök terén is többé-kevésbé jól állunk. Nagy változást élünk meg a tekintetben, hogy a korábbi, elsősorban tiltásra épülő természetvédelmi gyakorlat a lehetőségek irányába fordult át.

– Amikor az igazgatósághoz kerültem, mindenemet a természetvédelemre tettem fel. No és arra, hogy úgy végezzem el az értéktörző tennivalóimat, hogy a térségben élők egyúttal megtalálhassák számításait akár úgy, mint a megélhetésüket segítő, akár csak úgy, mint a védett fajak értékeiért aggódó helybeliek. Ennek megfelelni! Ez jelenti az igazi kihívást úgy nekem, mint kollégáimnak.

Fülöp Tibor őrkörület-vezető

Az általános természetvédelmi őrszolgálati feladatok mellett az állattani és növényzeti értékek feltárását, védelméértéktől fogva gyakorlati feladatoknak Fülöp Tibor. A fiatalok természetvédelmi szemléletformálását segíti ornitológiai és természetismereti táborok szervezésével, valamint ismeretterjesztő előadásokkal.

– Az élőhelyek hosszú távú és napi aktuális megóvása fontos feladatunk. Ez utóbbi egy-egy védett vagy fokozottan védett faj azonnali védelmi intézkedéseit jelenti a területkezelések korlátozásával, speciális területkezelési feladatokkal. A természet megóvása egyben az emberi, a bolygónk védelmét is

jelenti. Már évtizedekkel ezelőtt tapasztalhatók voltak az élővilág állapotának negatív jelei, állat- és növényfajok eltűnése. A biodiverzitás, a biológiai sokféleség megőrzése az ökológiai rendszerek fennmaradása miatt fontos. A különböző fajok fennmaradásához a faj életviteléhez legmegfelelőbb területkezeléseket kell biztosítani az élőhelyek, költőhelyek zavarása nélkül – mondta.

Az elmúlt évtizedekben a már védett természeti területek megóvása, fenntartása, bővítése volt a fő feladat, mely feltáró munkával egészült ki. A feladatkör később bővült a Natura 2000 területek ellenőrzésével, a természetvédelmi érdekeket előtérbe helyező területkezelésekkel és az őshonos háziállatok legeltetésével történő élőhely-fenntartással. Fülöp Tibor hozzátette, a mai felgyorsult világban meg kellene kicsit állni és törekedni a múltbéli lassabb életvitelre, a bolygónk kímélése érdekében. – Ez a nagyon szerető, sokrétű, de mégis a természetvédelem ügyét szolgáló munka napról napra, esetenként óráról órára újabb és újabb kihívásokkal szembesít, de ez a szép benne.

Mogyorósi Sándor területfelügyelő

A nemzeti park megalakulásától kezdve a Fertőrákos–Hegykö közötti védett természeti területek felügyelője, a nemzeti park természetvédelmi őrszolgálatának tagja.

Mogyorósi Sándor gyermekkorától óta bírta az erdőt, mezőt, később a madarak világának tanulmányozása kötötte le. Előbb erdőgazdálkodási technikus oklevelet szerzett, majd természetvédelmi mérnökként végzett. 1985 óta dolgozik a hivatásos természetvédelemben.

– A védett természeti területtel kapcsolatos ügyek intézése és a napi szintű

területbejárások sok izgalmat rejtjenek. Gyakran az adott nap reggelén sem sejtjük még, hogy milyen események várnak ránk, esetleg sérült vagy ép madarat, kételtűt, hüllőt kell mentenünk, vagy éppen a védett területen tiltott tevékenységet végző személlyel szemben kell intézkednünk – mondja. – Van mit tennünk januártól decemberig, de természetesen a kora tavasztól késő őszig tartó időszak a legsűrűbb, akkor gyakran hétvégén is adódik feladat.

Mogyorósi Sándor hozzátette, a harminc évvel ezelőtti viszonyokhoz képest a hazai természetvédelem szervezete és jogszabályi környezete is sokat fejlődött. Az őrszolgálat tagjainak száma is emelkedett, de a kíváncsnál még így is jóval kevesebb. Az őrszolgálat felszerelését és jogi státuszát tekintve jelenleg nemcsak Európában, de világviszonylatban is az élmezőnyhöz tartozunk.

– Napjainkban szembe tűnő, hogy a korábbiaknál jóval többen keresik fel a szabadidő eltöltése céljából a védett természeti területeket, de sajnos olyanok is akadnak közöttük, akik nem tartják be az előírásokat. Például drónokkal, quadokkal, terepmotorokkal érkeznek. Az egyre intenzívebb emberi jelenlét komoly zavarást jelent a területen élő állatvilág és helyenként a növényvilág számára.

Peller Attila természetmegőrzési osztályvezető

– A madarak színesek, itt élnek közöttünk, viszonylag könnyen adta magát a téma egy természettudományos érdeklődésű fiatalnak. A pályaválasztás során tudatosan próbáltam olyan irányba mozdulni, melyre hivatásszerűen tanulmányozhatom a madárvilágot – mondja Peller Attila. – Az

erdészszakmát tanultam ki, majd a természetvédelemhez kerültem. Az elmúlt harminc év sok változást hozott. A kilencvenes évekig kizárólag passzív védelemről beszélhettünk, az értékek negatív hatásokról való megőrzéséről. Később, főként a természetvédelmi törvény megalkotása után folyamatosan, egyre több területen lehetett aktívan, élőhely-rekonstrukcióval, visszatelepítésekkel helyreállítani a valamikori értékeket. Ilyen volt például a mekszikópusztai elárasztás, amely madarak tízezreinek nyújt pihenő- és táplálkozóhelyet. Úgy gondolom, ezen a területen a nemzeti park komoly sikereket ért el.

– Az emberekkel sohasem könnyű. A rendszerváltás után mindenki azt hitte, hogy mindent szabad. Nem volt egyszerű megértetni: a szabadság nem azt jelenti, hogy mindenki azt csinálhat, amit akar, hanem hogy megvannak azok a szabályok, amelyek valamennyiünkre egyaránt vonatkoznak. Egyre világosabbá vált az is, hogy a természet megőrzése nem egyszerűen karitatív tevékenység, amit az ember a szépségért csinál. Ez az egyetlen környezet van, amiben biztosan tudjuk, hogy az ember életben tud maradni. Elég komoly jelek mutatnak arra, hogy ez a környezet átalakul, és amivé átalakulni látszik, abban az embereknek már nem lesz helyük. A természetvédelem tehát embervédelem. A saját fajunkat, a társadalom és a családunk jövőjét próbáljuk biztosítani azzal, hogy a biológiai sokféleséget és az ökológiai környezetet meg tudjuk őrizni.

Sipos Tibor őrkörület-vezető

– Gyűrűzőtáborokban szocializálódtam Fehértón, Fertőújlakon és Zalában. Később rá kellett jönnöm, hogy

a madártan csak egy szelete a történetnek, a természetvédelem ennél sokkal komplexebb. Ahhoz, hogy jól tudjuk végezni a munkánkat, bele kell látni szinte minden szakterületébe – vélekedik Sipos Tibor.

– A természetvédelemben eltöltött harminc év alatt nagyon sok minden megváltozott, felgyorsult, immár modern technológiákat alkalmazunk itt is, ahogy az élet más területén. Kezdetben kerékpárral vagy gyalog jártuk a területet, nem volt mobiltelefon, számítógép. Ma műholdas helymeghatározóval gyűjtjük az adatokat, térinformatikai módszerekkel, drónnal, számítógéppel, terepjárával dolgozunk. Rádiótelemetriával, GSM alapú jeladókkal, kamerákkal követjük nyomon a megjelölt vadon élő állatokat. A digitalizáció olyan lehetőségeket teremtett, amiről álmodni sem mertünk.

– 1989-ben minden védett területen más gazdálkodott, amibe nem nagyon volt beleszólásunk. Ma saját kezelésben lévő területeink vannak, ahol saját gépekkel becseregezzük el a természetvédelmi kezeléseket, illetve szürke marhával, bivallyal és rackajuhokkal végzünk extenzív legeltetést, a génmegőrzés és a legelőkhöz köthető védett fajok érdekében. Vizes élőhely-rekonstrukciók készültek több száz hektáros területeken. Mindez elképzelhetetlen volt harminc évvel ezelőtt. A kihívások azonban ma is ugyanazok, az emberek lassan változnak. Mindenki csak addig tartja fontosnak a természetvédelmet, amíg nem érzi úgy, hogy az az érdekeit sérti. Amikor egy ritka vagy veszélyeztetett faj érdekében korlátoznunk kell valamilyen tevékenységet, az ma is a gazdálkodók nemtetszését váltja ki. Sajnos kevesen vagyunk, így kevesen hallanak meg minket.

ALAPÍTÓ IGAZGATÓJÁT GYÁSZOLJA A FERTŐ–HANSÁG NEMZETI PARK

Prof. dr. Kárpáti László, a Fertő–Hanság Nemzeti Park alapító igazgatója, a Soproni Egyetem címzetes egyetemi tanára, Ászár és Sarród községek, valamint Sopron Megyei Jogú Város díszpolgára méltósággal viselt, hosszan tartó súlyos betegség után, 2021. június 27-én visszaadta lelkét a Teremtőnek.

Prof. dr. Kárpáti László az 1990-es megalkadásától 2011-ig, nyugdíjba vonulásáig vezette a Fertő–Hanság Nemzeti Park Igazgatóságot. Szinte egész életét a hazai természetvédelemnek, valamint a kapcsolódó tudományoknak és a fiatalabb nemzedékek oktatásának szentelte. Munkássága eredményeképpen a Fertő–Hanság Nemzeti Park egyike lett a legelismertebb határon átnyúló nemzeti parkoknak Európában, míg a Fertő-táj ma már két országhoz tartozó közös világörökségi terület.

1973-ban szerzett erdőmérnöki oklevelet Sopronban, az Erdészeti és Faipari Egyetem Erdőmérnöki Karán. 1978-ban erdészeti növényvédelmi szakmérnöki oklevelet szerzett. 1981-ben doktorált a József Attila Tudományegyetemen, 1997-ben PhD-fokozatot szerzett a Soproni Egyetemen. Sok évtizedes kiemelkedő tudományos és oktatói munkássága eredményeként 2004-ben címzetes egyetemi tanár lett a Soproni Egyetem jogelődjén, a Nyugat-Magyarországi Egyetemen.

A Fertő tó kutatásával, természetvédelemmel, ökológiával, erdővédelemmel, erdészeti növénykórtannal és rovarlattal, a gerinces állatok kutatásával több mint fél évszázadon keresztül foglalkozott. Közel kétszáz tudományos dolgozatot írt, köztük könyveket és sok szak- és tankönyvrészletet is.

Életpályája kiemelt eredményeként kikövezte az utat az elméleti ökológia hazai gyakorlati alkalmazásba történő átültetésének, így több tanulmánytervet készített a vizes, illetve füves élőhelyek

Prof. dr. Kárpáti László (1948–2021)

természetvédelmi rekonstrukciójára, amelyeket nemzeti parki igazgatóként meg is valósított. A Mekszikópuszta-környéki szikesek rekonstrukciójára készített tanulmányterve két ütemben, 1990-ben és 1998-ban, a hansági vizes élőhelyrekonstrukció a Nyirkai-Hanyban 2001-ben valósult meg, összesen közel ezer hektáron. E munkák kiemelt példákat jelentenek úgy a hazai, mint az európai természetvédelem számára.

Részt vett a közös Fertő Tavi, Neusiedler See–Seewinkel Nemzeti Parkot előkészítő magyar–osztrák bizottság munkájában. Nyugdíjba vonulásáig alelnöke volt a Fertő–Hanság/Neusiedler See–Seewinkel közös magyar–osztrák nemzeti park tanácsnak.

Két hazai nemzeti park alapítását készítette elő, illetve irányította. A politikai

rendszerváltás hajnalán, 1990 áprilisában elkészítette a „Fertői Nemzeti Park” tervezete című tanulmánykötetet. Ez alapján építette fel a Fertő tavi, majd egy bővítés révén a Fertő–Hanság Nemzeti Park Igazgatóság intézményét az Európai Unió Phare-programja segítségével, valamint az akkori szakminisztérium támogatásával 1991-ben, illetve 1994-ben.

Az általa kidolgozott, a természetvédelmi ökológiai elveken létrehozott nemzeti parki zonációs rendszer abban az időben hazai nemzeti parkjaink közül csak a Fertőnél létezett, amelynek köszönhetően a Világ Természetvédelmi Unió (IUCN) éveken keresztül csak ezt az újonnan létesített nemzeti parkot ismerte el hazánkban.

Munkatársaival előkészítette és létrehozta az Őrségi Nemzeti Parkot annak alapinfrastruktúrájával 2002-ben.

Elévülhetetlen érdemeket szerzett úgy a tudományos, mint annak gyakorlati előkészítő és kivitelezői tevékenységével abban, hogy a Fertő-táj határokon átnyúló világörökségi terület lehetett 2001-ben.

1973-ban, diplomájának átvétele után rövid ideig Tarnaleleszen termelészövetkezeti erdőmérnökként dolgozott, majd Kaposváron lett erdőtervező. 1974–1991 között a soproni székhelyű Erdészeti és Faipari Egyetem Erdővédelemtani Tanszékének oktatója volt. Erdőmérnök-hallgatói között elsősorban neki köszönhetően nyert tért a gyakorlati természetvédelmi szemlélet. Az általa indított hosszú távú ökológiai és erdészeti ökológiai, erdővédelmi kutatások többsége azóta is tart és adatokat szolgáltat a gyakorlat számára. Egykori erdőmérnök-hallgatók tucatjai tekintik őt az ökológiai szemléletük kialakításában máig meghatározó tudós mentoruknak.

Az egyetemről való elkerülése óta sem szakadt meg kapcsolata a tudományos diákköri, illetve oktatómunkával. Több hazai és

külföldi egyetemen oktatott vendégelőadóként, szakdolgozókat, diplomaterv-készítőket konzulensként segített. Pályafutása során több száz természettudományos témájú előadást tartott.

A Magyar Tudományos Akadémia Köztudományi és Konzervációbiológiai Bizottságának éveken keresztül (1999–2008) megbecsült tagja volt. Sok éven át (2004–2008) vezette a Magyar Tudományos Akadémia Gyepgazdálkodási Bizottság Természetvédelmi Albizottságának munkáját, valamint részt vett a Vadgazdálkodási Albizottság munkájában is.

Alapító tagja volt a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesületnek, az Országos Erdészeti Egyesület munkájában 1974 óta részt vett.

Az általa vezetett Fertő–Hanság Nemzeti Park Igazgatóság tájfenntartó gazdálkodása során a magyar szürke szarvasmarha, a rackajuh és a bivaly hazai viszonylatban egyik legjelentősebb állományát hozta létre.

1990–1994 között önkormányzati képviselőként vezette Sopron Megyei Jogú Város Önkormányzatának Környezetvédelmi Bizottságát, emellett részt vett a megyei közgyűlés hasonló bizottságának munkájában is. A Nyugat-West Pannónia Euréio Környezetvédelem-Természetvédelem-Vizek Munkacsoportjának elnöki tisztét négy éven keresztül töltötte be, tagja volt a Magyar Hidrológiai Társaságnak, illetve a Magyar Haltani Társaságnak.

Számos állami és szakmai elismerést ért el, közte volt az Osztrák Köztársaságért Arany Érdemérem (1994), a Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztje (2004), a Pro Silva Hungariae díj (2000), a Pro Natura díj (2003), a Széchényi Ferenc-díj (1993), a Fertő-táj világörökségért díj (2018). Dr. Kárpáti László megkapta Ászár (2018) és Sarród (2019) község, valamint Sopron Megyei Jogú Város díszpolgára (2021) címetek.

A természet nem ismer határokat

Interjú Johannes Ehrenfeldner igazgatóval

Idén harmincéves a határon átnyúló osztrák–magyar közös nemzeti park. A National Park Neusiedler See–Seewinkel igazgatójával, Johannes Ehrenfeldnerrel arról beszélgetünk, hogyan változott az eltelt időszakban a természetvédelem.

– Milyen a nemzeti park és a lakosság kapcsolata?

– A természetvédelem és a nemzeti park elfogadottsága az elmúlt 30 évben a kezdeti idegenkedés ellenére lassanként pozitív irányba változott. Különösen a nemzeti park létrehozásával kapcsolatban voltak eleinte fenntartások, de ma már az itt élő lakosság nagy része széles körben elfogadja. A védett értékeink megőrzéséhez szükséges intézkedésekkel kapcsolatban időnként azért tapasztalható némi „morgolódás”. Azt azonban mindenki tudja, hogy a nemzeti park a regionális fejlődés motorjaként szolgál munkahelyek biztosításával, nagy értékű társfinanszírozott uniós projektekkel, valamint az ökoturisztikai infrastruktúra kiépítésével.

– Mely területen vannak gondok?

– A pozitív szempontok ellenére a védett területekre nehezedő nyomás soha nem volt olyan magas, mint manapság. A mezőgazdaság növekvő iparosodása és az öntözésigényes növények, mint például a kukorica nagymértékű termesztése miatt vannak a legnagyobb gondok. A szikes tavak és a sós puszták szinte az eltűnés küszöbén állnak. A mezőgazdasági vízelvezetés és öntözés miatt a talajvíz szintje évtizedek óta fokozatosan csökken, ami veszélyezteti az utolsó szikesek fennmaradását. Ez nagy veszteséget jelentene az egész európai természetvédelem számára, mivel ezek a sós élőhelyek Európában csak itt találunk, a nemzeti park területén fordulnak elő.

– Milyen eredményeket tudtak mindezek ellenére elérni?

– A legeltetési állattartás újraindítása a nemzeti park saját marhacsordáival – és a burgenlandi oldalon magán marhatartókkal is – a két alapító igazgatónak, dr. Kárpáti Lászlónak és Kurt Kirchbergernek köszönhető. Ezenkívül számos vízimadár számára indított élőhely-rekonstrukciónk is eredményes volt. A szikes tavak környékének legeltetése ezekre az élőhelyekre is kedvező hatással van, a kaszálás és a legeltetés kombinációja azt eredményezte, hogy a határokon átnyúló nemzeti park a biológiai sokféleség európai mintaterületévé vált.

– Milyen az együttműködés a két ország szakemberei között?

– A határon átnyúló nemzeti park megalapítása óta kiváló a kapcsolatunk a magyar kollégákkal, amit az EUROPARC Szövetség jó együttműködésért járó folyamatos díjai is bizonyítanak. A tavalyi, járvánnyal terhelt

Johannes Ehrenfeldner, a National Park Neusiedler See–Seewinkel igazgatója.

évtől eltekintve, magas szintre emeltük a kooperációt. Igazgatói és osztályvezetői szinten például negyedévente közös szolgálati értekezleteket vezettünk be. A kutatási és monitoringosztályok társ-szervekként működnek, a közönségkapcsolati osztályok pedig a legszorosabb együttműködésben határokon átnyúló uniós projektek

kidolgozásán fáradoznak. Ami a természeti környezet kezelését illeti, egymás támogatását élvezzük a magyar szürke marha sikeres tenyésztése tekintetében is.

– Hogyan változott az eltelt időszakban a Fertő élővilága?

– A mezőgazdaság ipari méretű növekedésének páneurópai tendenciája miatt

a jellegzetes, korábban nagyon gyakori fajok is csökkennek a nemzeti parkban, különösképpen a réti gázlómadarak, mint például a bóbic, nagy goda, piroslábú cankó. Ezenkívül a már említett talajvízszint-csökkenés és természetesen az éghajlatváltozás hatásai is érződnek. A felmelegedés ugyanakkor olyan fajoknak, mint például a búbos banka és gyurgyalag, előnyös helyzetet teremt.

– Milyen módon lehet fenntartani az optimális vízszintet?

– A vízszint és a szikes tavak megőrzése érdekében paradigmaváltásra lesz szükség, méghozzá úgy, hogy a nagymértékben vízfogyasztó növényekről szárazságtűrő fajokra kell váltani. Szélesebb körű intézkedések révén, a vízelvezetés pontos szabályozásával talán elérhető lesz, hogy a régióban minden vízcsepp megmaradjon, vagyis áttérjünk a jelenleg gyakorolt alpesi vízgazdálkodásról az úgynevezett mediterrán típusú vízgazdálkodásra az esővíz tárolásával.

Vigyázat: idegenhonos fajok!

Ezüstkárász, naphal, cingár átokhínár...

Az úgynevezett idegenhonos fajok térnyerése régóta zajló folyamat – természetesen a természetes vizeinkben is. Megjelenésük veszélyezteti hazai fajainkat, valamint csökkenti a biodiverzitást: a nálunk nem őshonos fajok ugyanis elveszik a teret és a táplálékot az eredetileg itt élő állat- és növényfajok elől.

Az idegenhonos fajok terjedésére a jövőben is számítanunk kell, de folyamatos monitorozásuk segítheti az ellenük való eredményes fellépést. Madarász Enikő másfél éve foglalkozik idegenhonos inváziós fajokkal a Fertő–Hanság Nemzeti Park területén.

– Az ezüstkárász is veszélyes? Pedig olyan a neve, mintha egy régi magyar népdal főszereplője lenne...

– Az ezüstkárász alapvetően Délkelet-Ázsiából származik, de mára az egész országban elterjedt. Hasonlóképpen a razbóra nevű hal-fajhoz, mely szerepel a száz legveszélyesebb európai inváziós faj listáján, és szintén előfordul a Fertőben. A legnagyobb gond, hogy elfogyasztják az őshonos hal-fajok elől a táplálékot. Az ezüstkárásznak ráadásul a szaporodása is „invazív”: nőstényeik képesek más fajok hímjeivel is

összeívní, de ebben az esetben a hímivarsejt csak beindítja az ikra fejlődését, genetikailag az utódnemzésben nem vesz részt, így egyetlen nőstény ezüstkárász megjelenése tömeges elszaporodáshoz vezet, ami pedig az ott élő halfajok visszaszorulását eredményezheti.

– A másik ismerős név a naphal. Ez is idegenhonos errefelé?

– A naphal észak-amerikai eredetű, dekoratív megjelenése miatt akváriumifajként érkezett a mi vidékünkre, hiszen díszhalként sokan ismerik és szeretik. Természetes vizeinkben való megtelepedése a dísztavakból kiszabadult és a kisállattartók által kiengedett példányok által kiengedett példányok miatt. Jelenléte az ezüstkárászhoz és razbórához hasonlóan rendkívül káros:

Madarász Enikő, a nemzeti park természetmegőrzési szakreferense az inváziós fajok elterjedésének veszélyeire figyelmeztet.

a naphal nemcsak más halfajok, de a kétéltűek ivadékait is felfalja, gyakran nagy pusztítást végezve új élőhelyén.

– Legutóbbi terepmunkája során egy komoly gondokat okozó hínárfajt is megfigyeltek a hansági csatornában.

– Igen, ez a cingár átokhínár, aminek a neve is beszédes. Cingár, hiszen szára vékony, levelei keskenyek, az „átok” jelző pedig a

sok problémára utal, melyet megjelenésével okoz. Első hazai adatait a Szigetközéből ismerjük, de eredetileg ez is egy észak-amerikai faj. A fő veszélye, hogy nagyon könnyen terjed: egyetlen letőredezett hajtásdarabja képes a vízben „gyökeret eresztetni”, és ahol megtelepszik, igen gyorsan kiszorít más növényfajokat. Nagy tömegével leárnyékolja a vízfelületet, emellett valóságos akadályt képezhet a vízi közlekedésben. Ahol folyamatos a kotrás, ott ez látszólag kezelhető probléma, de a kotrók mindeközben

további területekre is eljuttatják az átokhínár hajtásait, ilyen módon újabb és újabb élőhelyeket képes meghódítani.

– Az inváziós fajok elterjedésében az emberi kéznek is szerepe volt és van. Vajon a megfékezésükben tudunk-e szerepet vállalni?

– Az inváziós fajok ellenében indokolt és szükség-szerű a fellépés. Hiszen csak így tudjuk megvédeni az őshonos növény- és állatvilágot, a Hanság és a Fertő-táj biológiai sokszínűségét. Ma már sokféle megoldás létezik a visszaszorításukra: vannak

fizikai, illetve kémiai eljárások is, de úgy gondolom, az irtáson felül nagyon fontos a megelőzés, és sokat érhetünk el a tudatformálással is. Például már az is pozitív eredmény lenne, ha a kisállattartók, akvaristák nem engednék ki megunt kedvenceiket a szabad természetbe, vagy ha a hobbi kertészek inkább választanának őshonos növényeket a kertek díszének az idegenhonosakkal szemben.

– Ezek szerint az inváziós fajokkal nem fogunk tudni végleg leszámolni... De milyenek lesznek a természetes vizeink 20–30 év múlva?

– Erre még nehezebb a válasz, hiszen a klímaváltozás, illetve a szárazodás más szempontból is sok veszélyt jelent a vizes élőhelyek tekintetében. Nagy valószínűséggel aszályos évek felé tartunk, így mivel a Fertő egy sekély, ingadozó vízállású, szikes tó, még a víz kérdésevel is gond lehet, többször volt már rá példa, hogy kiszáradt. De az igazi telek és komolyabb fagyok hiánya miatt például az utóbbi években nutriával is egyre gyakrabban találkozunk a Fertő, a Hanság és a Szigetköz területén.

– Vagyis az inváziós fajok még jó ideig munkát adnak a természetvédelemnek és a kutatóknak!

– Minden bizonnyal. Sokszor igazi szélmalomharcnak tűnik az ellenük való küzdelem, de úgy gondolom, hogy élőhelyeink, őshonos növény- és állatfajaink védelmének érdekében megéri a fáradságot.

Látványosan elszaporodtak a nutriák

Az utóbbi egy-két évben látványosan elszaporodott térségünkben a nutria. A Fertő–Hanság Nemzeti Park szakemberei figyelmeztetnek, noha kedves kinézetű állatról van szó, lehetőleg ne etessük őket, mivel jelenlétükkel az őshonos fajokat veszélyeztetik.

– Az utóbbi egy-két évben nemcsak a nyugodtabb, természetközeli élőhelyeken találja meg az életfeltételeit, hanem alkalmazkodik az ember közelségéhez és a települések nyújtotta „lehetőségekhez” is. Feltehetően az

Térségünkben főként a Szigetközben és a Hanságban találkozhatunk nutriákkal.

enyhe telek miatt állománya az utóbbi években jelentősen megnövekedett, ami természetvédelmi és gazdasági szempontból is káros. Idén az első negyedévben már 56 egyedet ejtettek el a megyében – mondta Madarász Enikő, a Fertő–Hanság

Nemzeti Park természetmegőrzési szakreferense.

Elsősorban télen figyelhetők meg, most nyáron már nehezebb őket becsérkészni, mert jobban eltűnnek a növényzetben. Táplálkozás közben nagy területen elpusztítják a vízi

növényzetet, ezzel hátrányosan befolyásolják az őshonos növény- és állatfajaink életfeltételeit.

– A jelenlétük gazdasági szempontból sem kedvező, mivel előszeretettel dézsmálják meg a szántóföldi ültetvényeket, emellett az

öntözőrendszerekben és gátakban is komoly károkat tudnak okozni. Ezért is hívjuk fel a figyelmet, hogy lehetőleg ne etessük a nutriát – tette hozzá a szakember.

A nutria eredetileg egy Dél-Amerikában élő faj, melyet húsa és bundája miatt hoztak be az országba. A tenyésztőktől kiszabadult vagy kiengedett egyedek

telepedtek meg később a szabad természetben. Elsősorban állandó vizeink mellett, különösen a nádasok és a mocsarak közelében fordul elő. Megtalálható továbbá folyók, patakok, tavak és sós mocsarak környékén is a part menti területeken, száz méternél távolabb azonban nem távolodik el a vizektől, amelyekben él.

A NUTRIÁRÓL

A nutria nagy testű rágcsáló, testtömege 5–9 kilogramm körüli, testhossza 40–60, farokhossza 30–45 centiméter. Színezete barna, sárgásbarna, farka hengeres. Úszóhártyás lábainak lenyomata megkülönböztetőleg 15 centiméter. Metszőfogai kiemelkedőek, világos narancssárga színűek, pofája fehér foltos. Növényevő, szántóföldi növényeket és vízínövényeket egyaránt fogyaszt. Emlős, a vemhesség 127–138 napig tart, melynek elteltével 2–9 utódot hoz világra.

Önkéntes nap a pityerszeri rétekért

Munka közben védett növényeket is láttak

Megtisztították a benőtt cserjéktől a rétet, közben megfigyelték a növény- és állatvilágot, majd az Őrségi Népi Műemlék Együttest is bejárták – élményekben gazdag önkéntes napot tartottak Szalafő Pityerszeren.

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság ősszel ismét megszervezte az önkéntes napot Szalafő Pityerszeren. A programra ezúttal 28 fős lelkes csapat gyűlt össze. Az önkéntes nap célja az volt, hogy a résztvevőkkel megismertessék Szalafő természetes környezetét, annak kialakulását, fenntartásának fontosságát, másrészt pedig a résztvevők betekintést nyerhettek az igazgatóság

Gyerekek és felnőttek – összesen huszonnyolcan vettek részt az önkéntes munkában Szalafő Pityerszeren. A program nagyon sikeres volt.

gyakorlati természetvédelmi kezelői munkájába.

Pityerszeren az Őrségi Népi Műemlék Együttest körülvéő réteket korábban (sok évszázadon keresztül) a helybeliek kaszálták. Ma a

rét gondozása főleg a nemzeti park munkatársainak feladata, amelyet őshonos háziállatok segítségével, legeltetéssel oldanak meg. Ahhoz, hogy hatékony legyen a legeltetés, elengedhetetlen a rét

cserjékkel benőtt részeinek kitisztítása. Ebben a munkában vettek részt az önkéntesek – felnőttek és gyerekek közösen. Az előző napokban levágott cserjéket összegyűjtötték és lehordták a rétről.

A szemfüles résztvevők munka közben megfigyelhették a védett őszi füzértékercs virágzását, sőt, mogyorós pelét is találtak. A fásztó fizikai munka után közös ebéd következett, majd a nap utolsó

programjaként az Őrségi Népi Műemlék Együttest járták be a résztvevők. Itt számtalan érdekességet megtudhattak az Őrségre jellemző hagyományos életmódról és gazdálkodásról.

Fedezzük fel értékeinket játékosan!

Óvodásoknak és iskolásoknak készített társasjátékokat az Őrségi Nemzeti Park Igazgatósága. Az izgalmas játékok révén a gyerekek (és szüleik) jobban megismerik környezetüket.

Nyugat-Pannónia élővilágának és kulturális örökségének játékos megismerése a célja azoknak a társasjátékoknak, amelyek a Pananet+ projekt keretében készültek. Az óvodásoknak szóló játék a Gyűjtögetés erdőn-mezőn címet kapta. A gyerekeknek az a feladatuk, hogy a különböző élőhelyeket benépesítsék – általuk jobban és kevésbé ismert fajokkal. Szerepel a játékban például a fekete gólya, a gyurgyalag, a szarvasbogár, vagy például a vidra. A feladatok közben a kicsik észrevétlenül tanulják meg, hogy egy-egy állat vagy

A gyerekeknek tetszenek az élővilágot bemutató játékok.

növény hol él, a kedves grafikák pedig még szerethetőbbé teszik a szereplőket.

Az iskolásoknak készült variáció neve Pannon Puzzle. Ennél a játéknál nemcsak a szerencse, hanem a tudás is befolyásolja a végeredményt. A cél itt egy-egy élőhelyet ábrázoló puzzle kirakása, az ehhez szükséges darabkákat pedig különféle kérdésekre

adott jó válaszokkal lehet összegyűjteni. A feladatok között szerepel fajfelismerés, kulturális látnivaló megnevezése, illetve igaz-hamis állítások is. A szerencsekártya segítségével pedig a kirándulók illetményével is megismerkednek a fiatalok. A játék, bár iskolásoknak készült, kíváncsi családok számára is ajánlott. Ráadásul ez és az óvodás

változat is kétnyelvű, így a német és magyar nyelv gyakorlását is segíti.

A társasjátékok elkészítését az Őrségi Nemzeti Park Igazgatósága vállalta, eljuttatják azokat a nemzeti park illetékességi területén lévő iskolákba és óvodákba. Természetesen a projekt-partnerek is megkapják a játékokat.

FEKETE GÓLYA JÁTSZÓTÉR

Egy hatalmas fekete gólya áll középen, különböző növényeket mintázó játékok veszik körül – elkészült az új játszótér az Őrszentpéteri Harmatfű Erdei Iskola szállásépületénél.

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatósága egyik fontos feladata a fiatalok természetbarát szemléletének kialakítása, környezeti nevelése. A nemrég megújult Harmatfű Erdei Iskola szállásépülete ilyen szempontból is jelentős bázis. A modern szálló körül nagy területen mozoghatnak a gyerekek, itt alakították ki a Fekete gólya játszótérét. A park legszembe-tűnőbb eleme egy hatalmas fekete gólya, a madár köré épülnek a különböző növényeket mintázó játékok. A fő cél az volt, hogy mozgásra ösztönző, minőségi és természetközeli eszközöket alakítsanak ki. A játszótér az Ilona Malom Műhely készítette. Természetesen nemcsak a szálláshelyen éjszakázó gyermekek használhatják, hanem várnak minden játszani vágyót.

Interreg
Austria-Hungary

European Union – European Regional Development Fund

PaNaNet+

Készült az INTERREG V-A Ausztria-Magyarország Program – ATHU003 számú – PaNaNet+ rövidcímű projekt keretében. A PaNaNet+ projekt az Európai Regionális Fejlesztési Alap támogatásával valósul meg.

Élmények nomádoknak és kényelmeseknek

Nagyszerű táborok a Fertő–Hanság Nemzeti Parkban

Fotó: FHNP

Minden évben szerveznek nyári táborokat a Fertő–Hanság Nemzeti Parkban. „Magoncok”, „fürkészek” és „ifjú természetvédők” is találnak maguknak programokat.

A tavaly tavasszal berobant járványhelyzet sok mindent bizonytalanná tett, de szerencsére a nemzeti park egyetlen táborát sem kellett törölni. A családok már nagyon várták, hogy a gyerkőcök végre kiléphessenek az otthoni (online) környezetből, és saját korosztályukkal

felszabadultan és hasznosan töltsék a nyári szünidei napokat. Mivel sok a visszajáró táborozó és tartós barátságok is szövődnek, így a találkozás öröme és izgalma csak még nagyobb volt.

A természetvédelmi nyári táborokat heti turnusokban tartják. Tematikájukat te-

kintve ezek természetismereti, ornitológiai/madárgyűző és kézműves táborok.

Az igazgatóságon belül egy új és több „rég”i helyszínen is indítottak napközis és bentlakásos táborokat. Ez utóbbiak esetén van, amelyik nomád jellegű, tehát sátorokban alszanak a résztvevők (Fehértő-Madárvárta), a többinél a nemzeti park megújult külsejű erdei iskolai épülete (Csapody István Természetiskola,

Fertőújlak), illetve a tájegységközpont épülete (Lipót-Gombóc) biztosítja a szállást. Az elmúlt évek, évtizedek során azt tapasztalták a szakemberek, hogy a nemzeti park táborai nagyon népszerűek, az ország különböző pontjairól érkeznek gyerekek a programokra.

A járványügyi veszélyhelyzet miatt elővigyázatosabbak lettek a táborok. Ez a személyi higiénia fokozott betartá-

sa mellett azt is jelenti, hogy a táborozók személyes tárgyait külön tartják, így azok a tábor ideje alatt nem keverednek össze máséval.

A táborokat minden évben jó előre meghirdetik. Jelentkezni a nemzeti park honlapján (www.ferto-hansag.hu), a „Környezeti nevelés” – „Nyári természetismereti táborok” oldalon olvasható útmutatás alapján tudnak az érdeklődők.

A táborok leírását, az árakat és egyéb szükséges információkat is ott találják meg a szülők.

A nemzeti parknál mindent megtesznek azért, hogy élményekben gazdag hetet tölthessenek el a „magoncok”, „fürkészek” és „ifjú természetvédők”.

TOVÁBBI INFORMÁCIÓK:

www.ferto-hansag.hu

Ovikban, iskolákban turnézott a rákosi vipera

Fotó: FHNP

A mobil kiállításon a hüllőket és kétélűeket ismerték meg a fiatalok.

Összesen 12 iskolában és egy óvodában mutatták be a rákosi vipert a természetvédelmi szakemberek.

Látványos, színes kiállítást állítottak össze, így mutatták be a sokszor „nem szeretem állatok” világát a Fertő–Hanság Nemzeti Park munkatársai. A programot „A rákosi vipera természetvédelmi helyzetének javítása a pannon régióban” című, LIFE18 NAT/HU/000799 projekt egyik elemeként indították el még tavaly év elején. Az volt a cél, hogy a

hazai kétélűeket és hüllőket népszerűsítsék az óvodákban, iskolákban.

A programot a Természetmegőrzési és az Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztályok munkatársai közösen szervezték. Elkészítettek egy többemeles mobil kiállítást, valamint a korosztályra szabott előadásokat, foglalkoztató lapokat, totókat állítottak össze

és ismeretterjesztő filmeket gyűjtöttek. Ezek segítségével a gyerekek új és érdekes információkkal gyarapodtak a sokszor félreértett állatok világával kapcsolatban.

Az óvodások egy mese útján ismerkedhettek meg „Vipi” kígyó különleges életével, majd a program végén ki-kígyó maga festhette „igazivá” sóggyurma kígyóját.

A tervek szerint a sorozat új kiállítással, foglalkoztató anyagokkal és előadásokkal – de változatlan elhivatottsággal – folytatódik!

Sikeres együttműködés Hatvanan vettek részt az illmici workshopon

A Fertő–Hanság és a Neusiedler See – Seewinkel Nemzeti Park mintegy hatvan munkatársa vett részt azon a rendezvényen, amelynek célja az ismerkedés, csapatépítés volt.

NEDuNET – vagyis Nature Education Network – ez volt annak a projektnek a neve, amelynek célja a határon átnyúló környezeti nevelési hálózat bővítése és az osztrák–magyar csapatmunka megerősítése volt. A Fertő–Hanság és a Neusiedler See – Seewinkel Nemzeti Park munkatársai szeptember 2-án egy illmici közös workshopon vettek részt – természetesen

a járványügyi előírásokat betartva.

Az egésznapos program három területre fókuszált: ismerkedés – hálózatépítés – csapatépítés. A rendezvény célja az volt, hogy a mindennapi természetvédelmi munkából kiszakadva, Martin Krejcarek coach irányításával, kötetlen légkörben, közelebből ismerhessék meg egymást a határ két oldalán

dolgozók. Kilenc kisebb csoportban csapatépítő feladatokat oldottak meg, és beszélgettek, megküzdve az esetleges nyelvi korlátokkal. A kiscsoportokon belül folytatott vita a korábbi együttműködés erősségeiről és gyengeségeiről sok új ötletet és további lendületet adott.

A két nemzeti park munkatársai több mint 25 éve dolgoznak együtt sikeresen. Fontos azonban, hogy a kapcsolatokat folyamatosan ápolják. Ezt a célt is szolgálta az őszi találkozó – a résztvevők szerint nagy sikerrel.

Fotó: Nationalpark Neusiedler See – Seewinkel

Fertő–Hanság és Neusiedler See – Seewinkel Nemzeti Park: a kommunikáció és a finomhangolás a csapatmunka alapja.

Szakértők segítenek a sokféleség megőrzésében

Minden natúrparkban meghatározták a saját célokat, feladatokat

Katharina Schabl (Lánzséri-hegyek Natúrpark és Geschriebenstein – Írott-kő Natúrpark), Cornelia Mähr (Weinidylle Natúrpark és Rába Natúrpark), Andrea Grabenhofer (Fertő tó – Lajta-hegység Natúrpark), Astrid Eisenkopf tartományfőnök-helyettes és Marlene Hrabanek-Bunyai (a Rozália-Kogelberg Natúrpark ügyvezetője).

Két éven át négy biodiverzitás (biológiai sokféleség) szakértő segíti a természetvédelmi munkát a burgenlandi natúrparkokban. Az új kollégák az ELER-projekt támogatásával kerültek munkahelyeikre.

– Burgenland hat natúrparkjában az érintetlen természet szinte a bejáratú ajtó előtt kezdődik – nyilatkozta Astrid Eisenkopf tartományfőnök-helyettes. – Ennek a természeti környezetnek

alapvetése a biológiai sokféleség, vagyis az állat-, növényfajok és az élőhelyek sokasága. Mivel tudjuk, mennyire fontos számunkra a biodiverzitás, a natúrparkok kezelési tervében súlyponti

területeket határozzunk meg, amelyeket az új szakemberek bevetésével kívánunk kidolgozni, továbbfejleszteni. Andrea Grabenhofer a Fertő-tó világörökség részét kezelő Fertő tó – Lajta-hegység

Natúrparkban, Milena Borsdorff a Rozália-Kogelberg Natúrparkban, Katharina Schabl a Geschriebenstein-Írott-kő Natúrparkban és a Lánzséri-hegyek Natúrparkban, Cornelia Mähr a Weinidylle és Rába Natúrparkban látja el a biodiverzitás szakértői feladatokat. – Fontos küldetésük van: támogatják

A SZAKÉRTŐK FELADATAI:

FERTŐ TÓ – LAJTA-HEGYSÉG NATÚRPARK: A szárazgyep mint természeti kincs biológiai sokszínűségének bemutatása.

ROZÁLIA – KOGELEBERG NATÚRPARK: A Rozália-Kogelberg Natúrparkban lévő gyümölcsösök, különleges élőhelyek (füleskuvikok és búbos bankák számára) bemutatása.

LÁNZEÉRI-HEGYEK NATÚRPARK: Fajvédelmi intézkedések a madár- és rovarpusztulás ellen, különös tekintettel a molnárfecskére és a füstű fecskére.

GESCHRIEBENSTEIN-ÍROTKŐ NATÚRPARK: Méhészeti tanösvény tervezése és kivitelezése, figyelemfelkeltés a madár- és rovarpusztulásra.

WEINIDYLLE NATÚRPARK: Tájvédelem és a búbos banka védelme a natúrparkban.

RÁBA NATÚRPARK: Menedzsmentterv a közösségi terekre, tudásátadás a natúrpark természeti értékeiről.

natúrparkjainkat a továbbfejlesztésben – folytatta Eisenkopf. – A biodiverzitás szakértőkkel nemcsak újabb munkahelyeket hoztunk létre, hanem biztosítjuk a szükséges természetvédelmi szakértelmet is. A cél, hogy megőrizzük jellegzetes kultúrtájunk biológiai sokféleségét, mert szeretnénk, ha a jövő Burgenlandjában az élet minősége legalább olyan lenne, mint ma.

Minden natúrparkban fontos feladat a közönségkapcsolatok ápolása és az érzékenyítés, az értékes területek és élőhelyek felmérése, leírása, a különleges élőhelyek kezelési tervének kidolgozása. Nagy hangsúlyt fektetnek az ismeretátadásra, figyelemfelkeltésre, valamint önkéntes programokat is szerveznek. Ezen felül minden natúrpark megvalósítja a saját céljait.

A minden igényt kielégítő madármegfigyelő

Új madárles a Neusiedler See – Seewinkel Nemzeti Parkban

Ideális kilátás, akadálymentes megközelítés, rezgésmentes fából készült padozat – nemrégiben elkészült az a professzionális madármegfigyelő les, amely a PaNaNet követelményrendszereinek megfelel.

A tó peremén, a szikes tavaknál a költöző és költő madarak sokszínűsége már az 1960-as évek óta egész Európából vonzza a madármegfigyelőket és a természetfotósokat. A határon átnyúló nemzeti park megalapításával jelentősen javultak a fotózás feltételei: több magasles épült, listákat állítottak össze a térség 340 dokumentált madárfajáról. A

közelmúltban pedig még tovább folytatódott a fejlesztés: a nyugat-pannóniai védett területek PaNaNet hálózati partnerei elkészítettek ugyanis egy követelményrendszert. Annak jártak utána, hogy milyen kritériumoknak kell megfelelni az optimálisan használható lesnek, hogyan kell helyszínt választani, a formát a lehető legjobban integrálni a tájba.

A tapasztalataikat egy madármegfigyelő les tervezési útmutatóban foglalták össze. Miután az útmutató elkészült, megkezdődött a Neusiedler See – Seewinkel

Nemzeti Park lesének tervezése, amely egyfajta prototípusként is szolgál. Tapasztalt ornitológusok javaslatára a Sandeck felé vezető utat választották helyszínnek.

A les február közepére elkészült, az út szélén lévő kis árok felett pontalapzaton áll. A kivitelezést az appetloni Thaler faipari vállalkozásra bízták. A szerkezet álló és

fekvő madármegfigyelőknek és fotósoknak nyújtja a legjobb kilátást redőnyökkel, ülő- és tárolóhellyel, a padozat nagyrészt rezgésmentes fából készült. További szempontok voltak az ideális látómező, a délkeleti tájolás, a zárt fal a gyakran csípős és hideg északnyugati szél ellen véd. Ulrike Kusztrich-Wolf építész nem csak a megújuló nyersanyagok használatának tulajdonított nagy jelentőséget: a les könnyen bővíthető vagy kicsinyíthető és a speciális talajviszonyokhoz igazítható. Használhatóságát az első madármegfigyelési szezon mutatja majd meg.

Látni, de nem látszani: a PaNaNet követelményrendszereinek megfelelő új madárles.

Ízutazás Nyugat-Pannónián keresztül

20 recept az Alpoktól a síkvidékig

A KÖZÖS TERMÉSZETI ÉS KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG VÉDELME, a természetvédelmi területek jelentőségének hangsúlyozása – ezek az AT-HU PaNaNet+ projekt

célkitűzései. A nyugat-pannon régió tartósan védett természeti értékei egész évben élményforrást jelentenek és egyúttal gasztronómiai élvezetekre is csábítanak. Járja be velünk a burgenlandi és nyugat-magyarországi natúr- és nemzeti parkokat ízutazás keretében!

Az élet sokfélesége, más néven a biodiverzitás, és a hagyományos szerkezetű, változatos kultúrtáj kölcsönösen függenek egymástól. Egyrészt sok, speciálisan alkalmazkodott élőlénynek elengedhetetlen szüksége van az életben maradáshoz az ember által megművelt területekre,

másrészt a fenntartható és gazdaságos mező- és erdőgazdálkodás hosszú távon nem lehetséges biológiai sokféleség nélkül. A hagyományos kultúrtáj megőrzése és ezáltal számos veszélyeztetett állat- és növényfaj, illetve a régi haszonállatok és haszonnövények védelme

mindenekelőtt akkor sikerül, ha az így létrehozott termékeket a fogyasztók nagyra értékelik, és mint itt, ízletes ételek alapanyagaként fel is használják.

Élmények és természetvédelem

Bemutatkozik a Mura–Dráva–Duna Határon Átnyúló Bioszféra-rezervátum

Hódvár kikötőt alakítottak ki, a vízitúrák mellett tábortüzes kempingezést is szerveznek – az elmúlt években a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság számos olyan programban vett részt, amely a Mura mente természetvédelmi és ökoturisztikai fejlesztését szolgálja.

A magyar–horvát határon léteznek a Mura folyónak egy olyan szakasza, amely szinte érintetlen. Itt található a Mura Menti Tájvédelmi Körzet, ami egyben a Mura–Dráva–Duna Határon Átnyúló Bioszféra-rezervátumnak is része. (Az „Ember és Bioszféra” programot még 1972-ben fogadták el az ENSZ környezetvédelmi világkonferencián.

Fotó: Lelkes András

A vízisportok központja a Hódvár Vízitúra Kikötő, amelyet a PaNaNet-projekt részeként hoztak létre, majd bővítettek.

Jelenleg a világ 120 országában 669 bioszféra-rezervátum létesült.)

Az elmúlt években több ökoturisztikai fejlesztés valósult meg a Mura–Dráva–Duna Határon Átnyúló Bioszféra-rezervátum területén.

A Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság 2013-ban az osztrák–magyar határon átnyúló PaNaNet-projekt részeként létrehozta Muraszemenyén a Hódvár Vízitúra Kikötőt, melynek bővítésére nyílt lehetőség a PaNaNet+

projekt keretein belül. A létesítmény remek lehetőséget nyújt vízitúrák kalandokhoz, tábortüzes kempingezéshez is.

A Mura a mai napig többé-kevésbé szabadon változtatja medrét az árvízvédelmi

töltések között, legalsó szakaszán is elég gyors folyású. A zátonyokon természetes úton megjelenik a növényzet, élőhelyek alakulnak ki. A folyóban eltérő ökológiai igényű halak élnek, köztük igazi ritkaságok. Az elmúlt

években is kerültek elő a Murából eddig nem észlelt halfajok: sima tok, botos kölönte, ingola, tüskés pikó. Ezek az élőhelyek nagyon fontosak, mivel számos madárnak nyújtanak védett fészkelőhelyet.

A Mura–Dráva–Duna Határon Átnyúló Bioszféra-rezervátum egy különleges terület: Közép-Európa utolsó viszonylag szabályozatlan, természetes folyójának számít a Mura mellett a Dráva is. A Mura határfolyót képez Magyarország és Horvátország között, több évtizeden keresztül egy szigorúan őrzött határsáv volt, ennek „köszönhetően” megmaradtak a természetes élőhelyek.

A Mura mente természeti értékeinek sokszínűsége egyedülálló. A szakemberek célja, hogy minél többen megismerjék, megtapasztalják, felfedezzék ezeket az értékeket.

Összeállította: Lelkes András, Pósa Patrícia

Fejlesztés a Bivalyrezervátumban

Elkészült a Kápolnapusztán található Bivalyrezervátum sétaútjának akadálymentesítése, új pihenőhelyeket, játékokat alakítottak ki, valamint kiépítették az audio guide rendszert is.

A Balaton-felvidéki Nemzeti Park által kínált számos ökoturisztikai programlehetőség és bemutatóhely közül az egyik legkülönlegesebb a Kis-Balaton vonzáskörzetében, Kápolnapusztán található Bivalyrezervátum. A központ egész évben nyitva van, mindenki számára egyedülálló élményeket kínál. A II. világháború után alakították ki a rezervátumot, akkor még mindössze 40–50 állatból állt a csorda.

A vízibivaly Észak-Afrikától a Fülöp-szigetekig, Közép-Kínától Ceylonig elterjedt állatfaj volt,

házasítása után főként igavonóként szolgált – ereje másfélszer akkora, mint a szarvasmarháé, ráadásul szelíd természetű. Húsát is szívesen fogyasztják, tejéből pedig olyan sajtkülönlegességek készülnek, mint például a mozzarella.

A bivalyt Magyarországon a XVI. századtól a II. világháborúig nagy számban tenyésztették. 1911-ben az ország területén 155.192 egyedtel számláltak, a múlt század vége felé viszont csaknem teljesen eltűnt.

Manapság a magyarországi bivalyállomány a törvényileg

védt őshonos háziállataink közé tartozik, a nemzeti parkokban él. A Festetics-örökségből átkerült bivalyokat a Nagykanizsai Állami Gazdaság megszüntével a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság mentette meg. Ma a kápolnapusztai rezervátum ad otthont a legnagyobb hazai bivalycsordának.

Az igazgatóság az INTERREG V-A Ausztria–Magyarország Programban, az AT-HU003 számú, PaNaNet+ projekt keretében megvalósította a rezervátum akadálymentesítési fejlesztését. A munkák után már a kerekesszékes és más fogyatékkal élő (például vak, gyengénlátó) vendégek, valamint kisgyermekes családok is kényelmesen látogathatják a rezervátumot. Mintegy 1,5 kilométer hosszú szilárd

Fotó: Bódi Bence

A bivalyt Magyarországon a XVI. századtól tenyésztették.

burkolatú sétautat alakítottak ki, de akadálymentesített pihenőhelyeket és játszótéri elemeket is elhelyeztek. A projekt részeként megújult, interaktív elemekkel bővült a

kiállítás, akadálymentesítették a mellékhelyiségeket is. Az audio guide rendszer a látássérült és nagyothalló látogatók számára nagy segítséget nyújt a tájékozódásban.

Összeállította: dr. Kopek Annamária, Pósa Patrícia

TOVÁBBI INFORMÁCIÓK

www.bfnp.hu

INFORMÁCIÓS ÉS LÁTOGATÓKÖZPONTOK:

Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság
H-8229 Csopak,
Kossuth utca 16.
Tel. +36 87 555 260
www.bfnp.hu

Fertő–Hanság Nemzeti Park Igazgatóság
H-9435 Sarród,
Rév-Kócsagvár Pf. 4
Tel. +36 99 537 620,
+36 99 537662
www.ferto-hansag.hu

Nationalpark Neusiedler See – Seewinkel
A-7142 Illmitz, Hauswiese
Tel. +43 2175 3442
www.nationalpark-neusiedlersee-seewinkel.at

Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság
H-9941 Óriszentpéter,
Városszer 57.
Tel. +36 94 548 034,
+36 94 548 036
www.orseginemzetipark.hu

Naturpark Neusiedler See–Leithagebirge
A-7083 Purbach,
Am Kellerplatz 1
Tel. +43 2683 5920
www.neusiedlersee-leithagebirge.at

Naturpark Rosalia – Kogelberg
A-7021 Draßburg,
Baumgartnerstraße 10
Tel. +43 664 446 4116
www.rosalia-kogelberg.at

Naturpark Landseer Berge
A-7341
Markt St. Martin,
Kirchenplatz 6
Tel. +43 2618 52118
www.landseer-berge.at

Írottó Natúrparkért Egyesület
H-9730 Kőszeg,
Rajnis u. 7.
Tel. +36 94 563 121
www.naturpark.hu

Naturpark Geschriebenstein – Írottó
A-7471 Rechnitz,
Bahnhofstraße 2a
Tel. +43 3363 79143
www.naturpark-geschriebenstein.at

Naturpark in der Weinidylle
A-7540 Moschendorf,
Weinmuseum
Tel. +43 3324 6318
www.naturparke.at

Naturpark Raab–Őrség–Goričko
A-8380 Jennersdorf,
Kirchenstr. 4
Tel. +43 3329 48453
www.naturpark-raab.at

Burgenland Tourimus
A-7000 Eisenstadt,
Johann Permayer-Straße 13
Tel. +43 2682 63384-0
www.burgenland.info

A klímaváltozás az ajtónkon kopog

Madárgyűrűzéssel az állomány nagyságáról és szokásairól is információt kapunk

Rendszeresen végezik Állandó Ráfordítású Madárgyűrűzést a Fertő–Hanság Nemzeti Park munkatársai és önkéntesei, hogy követni tudják a térség madárállományának változását. A klíma szárazodása és az intenzív mezőgazdasági termelés hatásai ezen a téren is megmutatkoznak.

Az Állandó Ráfordítású Gyűrűzés (CES – Constant Effort Sites) program olyan információk gyűjtését tűzte ki céljául, amelyek segítenek feltárni az egyes madárfajok populációinak változásait a költési időszakban történő egyedi jelölés módszer segítségével. A program Angliából indult és Európa több országában már közel két évtizedes, reprezentatív

A rendszeresen ugyanazon a helyen és időben végzett madárgyűrűzésekben önkéntesek is részt vesznek. A begyűjtött adatok segítenek feltárni a változásokat. (Fent: barkóscinege, lent: foltos nádiposzáta.)

adatsorokkal rendelkeznek a függőhálózattal mintavételezhető madárfajok állományváltozásáról.

– A módszer a madárállományok változásainak a becslésére alkalmas. Fontos sarokköve, hogy mindig ugyanott, az évek ugyanabban a szakában és ugyanazzal a módszerrel végezzük a befogást – kezdte Pellinger Attila, a Fertő–Hanság Nemzeti Park Természetmegőrzési Osztályának vezetője. – Ezt a fajta madárgyűrűzést jellemzően énekesmadaraknál alkalmazzuk, hálózattal fogjuk

be a madarakat, melyek aztán egyedi jelölést kapnak. Azt nézzük, hogy a bázisévhez képest mennyit változott az adott faj számszáma. A frissen gyűrűzött és a visszafogott madarak arányából lehet következtetni a teljes populáció nagyságának a változására. A megjelölt egyedek megkerüléséből a madárfaj vonulási útvonaláról, táplálkozási szokásairól is információt kapunk – tette hozzá Pellinger Attila.

Magyarországon 2004-ben indult a program, csatlakozva az Angliában kialakított kutatási módszerhez. – Először Mekszikópusztán

hoztunk létre egy befogóhelyet, ami része az országos hálózatnak. Ma már a Nyírkai-Hanyban, a Fehér-tónál és Völcséjnél is vannak ilyen pontok. A befogás minden évben költési időszakban, kilenc egymást követő hétvégén történik önkéntesek közreműködésével. Általában áprilistól június közepéig tart a gyűrűzés, de a hűvös, csapadékos tavasz miatt idén későbbre tolódtak a költések, június végén fogtuk a fiatalok zömét – részletezte a szakember, megjegyezve, az utóbbi években tendencia, hogy a tavasz második fele hideg, szeles. Erre

a változásra későbbi költéssel reagálnak a madarak. – Jól látszik az adatainkból, hogy a klímaváltozás, az egyre szárazabb időjárás hatására megváltozik a fajok aránya. Sokkal gyakrabban találkozunk például a foltos nádiposzáttal, ami a nádas szárazabb részein költ, mint a nedvesebb helyet kedvelő cserregő nádiposzáttal – említette meg.

Más vizsgálatokból is az látszik, hogy az elmúlt 20–30 évben drasztikusan csökkent jóformán minden madárfaj számossága. – Ez a visszaesés nem csupán a felmelegedésnek tudható be,

hanem annak is, hogy folyamatosan növekszik a mezőgazdasági termelés intenzitása. Eltűnnek a földek mellől az erdősavók és cserjések, betemetik az árkokat és szinte mindent beszántanak. Ezzel megszűnik a madarak, rovarok és más hasznos élőlények élettere. A biológusok és a természetvédelmi szakemberek régóta figyelmeztetnek a veszélyre, a társadalmi reakció mégis elmarad, vagy csak nagyon kis mértékű. Pedig több térségben például már most sincs elegendő víz, és ez a helyzet csak tovább romlik. A klímaváltozás és az ökológiai katasztrófa már itt kopog az ajtónkon! – figyelmeztet a nemzeti park munkatársa.

Felmelegedés: az egyiknek jó, a másiknak nem

Az emberi tevékenységek hatása az állat- és növénypopulációkra vitathatatlan. Az egyes élőhelyek madárvilágának fajgazdagsága és egyedszáma nagyban függ az élőhelyi adottságoktól, a klimatikus viszonyoktól, amelyeket azonban az emberi tevékenység sok esetben negatívan befolyásol.

Globális környezeti válságokkal fenyegető világunkban sok szó esik az emberiség környezet- és természetkárosító tevékenységeiről.

– A hétköznapi ember számára is egyre nyilvánvalóbb a növény- és az állatvilág elszegényedése, egyes fajok kipusztulása bizonyos helyekről – hívja fel a figyelmet a klímaváltozás következményeire Hadarics Tibor zoológus. – Egy adott területen bekövetkező környezeti változások sok ott élő élőlényre negatív hatást gyakorolnak, ugyanakkor megteremtik a lehetőséget annak, hogy olyanok

jelenjenek meg, amelyek ott korábban – a számukra kedvezőtlen viszonyok miatt – nem fordultak elő.

– A XX. századból is számos példát ismerünk arra, hogy hazánkban új madárfajok jelentek meg fészkelőként. Ilyen például a mára már általánosan elterjedt balkáni gerle és balkáni fakopáncs, amelyek az 1930-as években tűntek fel először a Kárpát-medencében. Valamivel későbbre, a XX. század második felére tehető a szerencsensirály, a kucsmás billegető és a halvány geze megjelenése, és az utóbbi 20–30 évben települt vissza

Hadarics Tibor szerint egyre nyilvánvalóbb az állat- és növényvilág elszegényedése.

ismét a kis kárókatona. E madárfajok mind a Balkán-félsziget irányából terjeszkedtek északnyugat felé. A saját bőrünkön is érezhetjük, hogy nyakunkon a klímaváltozás. Ez a felmelegedés magával hozza, hogy egyre gyakrabban tűnnek fel környékünkön olyan

madárfajok, amelyeknek eredeti hazája a mediterrán térségben van. Ilyenek például a pettyes kakukk, a rózsás flamingó, a vékonycsőrű sirály, a kacagócsér, a pásztorgém, a rózsás gödény, a kuhi, a dögkeselyű, a fakó keselyű, a zöld gyurgyalg, a fehérkarmú vércse, a vörösfejű gébics,

a sziki- és a kalandrapacsirta, a vörhenyes fecske, a déli geze, a zuharbújó, a sivatagi és a bajsos poszáta, a déli és az apácahantmadár, illetve a kucsmás sármány, hogy csak olyan madarakat említsünk, amelyeknek van legalább egy előfordulása a Fertő-táj magyar vagy osztrák oldalán.

Ezek a tőlünk délebbre fészkelő madárfajok leginkább tavasszal bukkannak fel eredeti elterjedési területüktől északra, legtöbbször a tavaszi vonulás során egyszerűen „túllő a célon”. A melegedő klímával a Kárpát-medence éghajlati viszonyai is egyre inkább megfelelőek lesznek az ilyen fajok számára, egyre gyakrabban tűnnek fel, egyre hosszabb ideig maradnak, végül egyes fajok előbb-utóbb valószínűleg fészkelni is fognak. Már most is ismert több olyan madárfaj – havasi sarlósfecske, pásztorgém, vörhenyes fecske, berki veréb, kucsmás sármány –, amelyek a mediterráneum felől északi irányban terjeszkednek, és Magyarország délebbi területein az utóbbi években már fészkelnek is. Nem kizárt, hogy előbb-utóbb a mi környékünkön is feltűnnek, akár fészkelőként is – jegyzi meg a szakember.

A rejtőzködő Hanság újra életre kel

Az élőhely-rekonstrukció legnagyobb nyertesei a vízimadarak

Fotók: Tatai Sándor, Szommer Tamás

A Hanság újraéledő mocsárvilága. Az 1700-as évek végétől vezették el belőle a vizet, hogy megművelhessék. Az újbóli elárasztás látványos átalakulást hozott a vízimadarak örömére.

Beavatkozott az ember a természet rendjébe, kétszáz éven át hatalmas területeket hódított el a Hanságtól is. A nemzeti park szakemberei húsz éve igyekeznek helyreállítani a vizes élőhelyeket, eredményeiket a színes és ezerarcú élővilág hálás visszatérte igazolja.

Valaha hatalmas mocsár kapcsolódott a Fertőhöz, a Hanság rejtélyes és titkos világát kevesen ismerték. Biztosan nem véletlen, hogy legendákat is kapcsoltak az egykori mesemondók az ismeretlen és veszélyes láphoz. Ki ne hallott volna Hany Istókról, az elveszett és vízi életmódhoz alkalmazkodott kisfiúról, akit halászok fogta ki a Hanság lápjából. Akkor is rejtőzködött a Hany, de a huszadik századra már alig maradtak titkai.

– Az 1700-as évek végétől a Hanságból is mind nagyobb területet hasított ki magának az ember. Elvezették belőle a vizet, hogy megművelhessék. Eleinte persze lassabban, kezdetleges eszközökkel zajlott ez a folyamat, de a XX. század ötvenes

éveiben már megvolt hozzá a mérnöki tudás, a gépi és az emberi erő is. A hatvanas években gyakorlatilag eltűntek az egykori hatalmas mocsarak, csak a csatornáknak és a Hanság peremén fennmaradt két tóban, a Fehér- és a Barbacsi-tóban maradtak vizes élőhelyek – magyarázza az előzményeket Tatai Sándor, a Fertő–Hanság Nemzeti Park Hanság Tájegységének vezetője.

A Hanság begubózott, nem volt többé mocsár, bár maradtak a belső területein láp- és mocsárrétek, ahová, mint a tündérmesékben, ezernyi természetes érték húzódott vissza és élte rejtélyes életét. Ritka vízimadarak, orchideák, olyan állatok és növények, amik kincset érők. A természet szerelmesei ezért

nem is feledték soha a Hanság rétteit, erdeit, amelyek egy része szabadon látogatható. A fokozottan védett területeken pedig szakavatott vezetővel nyerhettek bepillantást a hansági édenbe.

Csakhogya a helyzet fokozatosan romlott. A lecsapolt területek egyre szárazabbak lettek, ráadásul a háztáji állatok, s főként a gulyák eltűnésével a láprétek elvesztették „karbantartóikat” is.

– Még a múlt század első két harmadában is jellemző volt a falvakban a szarvasmarhatartás, ezek az állatok rendszeresen lelegelték a réteket, s ezáltal megújították annak növényzetét. A legelő állatok eltűnésével megszűnt a gyepek fenntarthatósága, a legelőkön felütöttek a fejuket előbb a cserjék, aztán a fák. A területek elkezdtek átalakulni, beerdősödni – mutat rá az összefüggésekre Tatai Sándor. A kiszáradás, a kezeletlenség azután együttes erővel tették tönkre a Hanság hektárjait, ellehetetlenítve a vízhez, láphoz és mocsárhoz kötődő élőlényeket is.

De van egy jó hírünk: a folyamat visszafordítható!

– A Fertő–Hanság Nemzeti Park régóta és nagy erővel dolgozik azon, hogy a Hanság újra életre kelhessen, s ennek most már vannak is látványos pozitív példái – mondja a tájegység vezetője. Már vagy húsz éve kezdődött, hogy a szürkemarhagulyákat és a bivalyokat újra itt legeltetik, s a mintegy hét-száz felnőtt egyedet számláló állatállomány és éves szaporulatuk szorgalmasan segítik a park szakembereit. Lépteik – és táplálkozásuk – nyomán újra meg tud újulni a legelő növényzete és helyreáll az eredeti ökoszisztéma.

– Ez persze nem ilyen egyszerű, rengeteg munka és hatalmas költség a Hanság helyreállítása, de a természet meghálálja ezt az erőfeszítést. Az állatok összesen mintegy ezer hektáron, Osli, Kapuvár, Fehértó és Lébény térségében bekerített területeken segítik legelésükkel az élőhelyek helyreállítását, miközben a nemzeti park az őshonos állatfajták

génállománya felett is örökdi. A legelőkön túl további ezer hektár gyeptet kaszálóként kezelnek, ahol az állatok téli takarmányát adó szénát termelik meg.

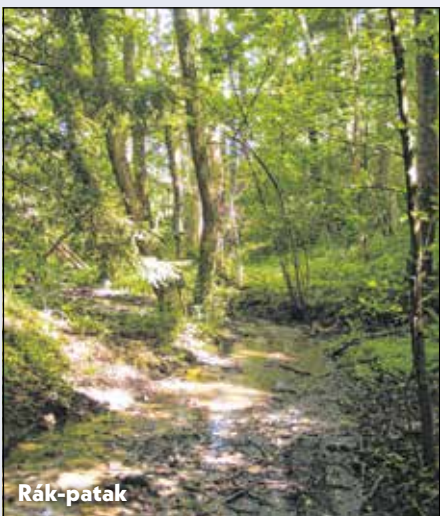
Rengeteg munka és hatalmas költség a Hanság helyreállítása

– Nehezebb feladat ugyanakkor – folytatja Tatai Sándor – visszahozni a vizet a Hanságba. Napjaink aktuális feladata, hogy tájleptékben gondolkodva megoldjuk az ide érkező vizek megtartását, a brutális mértékben lecsökkent talajvízszint emelését. Lokálisan pedig élőhely-rekonstrukciós munkákat végzünk. A Nyirkai Hany közel négy-száz hektáros területére már 2001 óta vezettük vissza a vizet, az elárasztások nyomán újra visszatálatk a

vízimadarak. Az Osli Hany 2013 óta rekonstrukciós terület. Ezeket az elmúlt évtizedekben gyepeként használt területeket a Rábcából árasztjuk el. Töltéseket építünk, hogy a víz oda jusson, ahová kell, és ott meg is maradjon. De pár év alatt is látványos az átalakulás, a természet örömmel veszi újra birtokba a Hanyt – mesél a folyamatról Tatai Sándor úgy, hogy az ember legszívesebben máris indulna.

Az élőhely-rekonstrukció legnagyobb nyertesei a vízimadarak, de visszatálnak a Hanságba az egykor itt élt rovarok, lepkék, szitakötők, kételtűek utódai is. Hogy a nemzeti park szakemberei jó úton járnak a Hanság újbóli elárasztásával, éppen az mutatja a legtisztábban, hogy állatok és növények rövid idő alatt birtokba veszik az elvesztett területet. A nagy kócsagok, a csérek, a gémekek, az itt telelő récék visszatérnek, s utódaik már nem is fogják tudni, hogy volt idő, amikor a Hanság csaknem elveszett...

Tiszta források és patakok a Soproni-hegységben

Fotók: Szita Renáta

SZITA RENÁTA, A FERTŐ–HANSÁG NEMZETI PARK BIOLÓGUSA

kisgyermekes anyukaként különösen fontosnak tartja, hogy a vizeinkre odafigyeljünk. Bár sok bosszantó dolgot tapasztalt a gyűjtőutakon, úgy véli: a nyugat-dunántúliak más vidékekhez képest jobban becsülik és óvják a környék vízkészletét. Néhány évvel ezelőtt részt vett a Soproni Egyetem egyik átfogó kutatásában, ahol a környékbeli vízfolyásokat globálisan vizsgálták: a kémiai összetevőktől az inváziós fajokon át a biológiai paraméterekig. Renáta a diplomamunkáját, később a doktori értekezését is ennek a témának szentelte.

A laikus, mégis egészségtudatos vízfogyasztót persze leginkább az érdekli, miből ihat és hogyan vigyázhat a természetes folyóvizekre. Renáta egyszerű képletet mond, amit már az óvodában is tanítani kellene – ő a másfél éves gyermekét már erre szoktatja: ami a vízben él, azt hagyjuk békén a saját közegében, ami meg nem a vízbe való, azt ne juttassuk oda. Ugye nem is olyan bonyolult?

A Soproni-hegységben számos kisebb-nagyobb patak ered. Többségük medre inkább a túrázások támpontjaiként ismert, hiszen a Tacci-árok, a Tolvaj-árok, vagy éppen a Vadkan-árok eredendően

csermelyek vagy kisebb patakok, de mi általában avarral telve, maximum sárosan ismerjük őket – víz csak időszakosan van bennük. Az Ikva és a Rák-patak is gyakorta kiszárad, és ez nem pusztán a szárazulás következménye. Régebben is előfordult, hogy a városi szakaszain látszólag elapadtak a patakok, de a rétegvizekből mindig újraszivárogtak a medrek.

A város feletti szakaszokon – ahol az erdős részekben árnyasabbak a medrek – persze sokkal gazdagabb az élővilága a folyóvizeknek. A Rák-patak a benne élő folyami rákról kapta a nevét, a felső szakaszon ma is élnek benne rákok – bár nem mindig

Még mindig érdekek kereszttüzében áll a Szigetköz – pedig csak vizet akar

Az érintetlen természetet, a csodálatos vízi világot szeretjük és tiszteljük a Szigetköz semmihez sem fogható ágrendszereiben. Csakhogy a mesterséges elárasztások hatása fönt jóval kisebb mértékű, mint az alsó részekben, a műszaki megoldások pedig különböző lobbierdekekbe ütköznek. A turista is csak addig jár a holtágakba, míg azok el nem tűnnek...

– Az 1992-es elterelés után a Duna szigetközi ágrendszere kiszáradt. Próbálkoztak ugyan Dunakilitinél az átszivattyúzással, de nem érték el a kívánt célt. Aztán a duzzasztómű felett megépült a fennékküszöb, három helyen azóta befolyik a víz a mellékágrendszerekbe is. De a szabályozás sem éri el mindenhol a kívánt eredményt – csap egyenesen a szigetközi probléma közepébe Szabó Csaba, a Fertő–Hanság Nemzeti Park Duna Menti Tájegységének vezetője. Már beszélgetésünk elején jelzi: órákba fog telni, míg összefoglalja a Szigetköz gondjait. Beváltotta ígéretét.

A főág szintje 3–4 métert süllyedt

A Duna 1992 októberében történt elterelése következtében a Dunacsúny–Szap közötti 42 kilométer hosszúságú szakaszon a vízhozam az eredeti közepes érték 10–20 százalékára csökkent, a főág szintje 3–4 métert

süllyedt. A folyam és a szigetközi mellékágak viszonyai teljesen megváltoztak. 1995 májusa óta magyar–szlovák kormányközi egyezmény határozza meg, hogy a dunacsúnyi gáton mennyi vizet engednek a Dunába és a Mosoni-Dunába. A megállapodásban éves átlagban 400 m³/s hozam biztosítását vállalta a szlovák fél. (Összehasonlításként: az 1954. évi júliusi árvíz vízhozama – ami elöntötte a Szigetközt – Pozsonynál 10.230 m³/s, Dunaremeténél 8900 m³/s, Gönyűnél 8100 m³/s, Komáromnál 8000 m³/s volt.)

A víz a Szigetközben a legfontosabb természetalkító tényező. Az eltereléssel megszűntek az árvizek – ez jó az embernek és az épített környezetnek, de nem jó a Szigetköznek, ahol az élet évezredek alatt arra rendezkedett be, hogy évente kétszer víz alá kerül. A szabályozás óta az árvíz levonulása jóval rövidebb ideig tart, mint korábban (ez vízügyi cél is), de

A víz a legfontosabb természetalkító tényező, amely a táj és az élőhelyek formálásában döntő szerepet játszik.

a természet nem tud ilyen gyorsan alkalmazkodni.

– A Duna főmedrébe vezetett 800 m³/s vízhozammal azt lehet elérni, hogy a középső–alsó részen egy kisebb áradás jön létre, helyenként a gát lábáig kijön a víz. Ha van elárasztás, amihez a 800 m³/s kell, annak az időtartama nem túl sok, hiszen a rendszernek föl kell telnie és a csökkentés is fokozatosan történik. Így a mellékágakba bevezetett többletvíz nem két hétig van a lehetséges maximumon, még ha a főmederbe két hétig is adják a 800 m³/s-ot – világít rá Szabó Csaba.

Erősödött a turisztikai lobb

A víz tehát kevés, a Szigetköz életét meghatározó érdekek viszont annál több. Az eredetileg vízügyesekből, erdészekből és a nemzeti park szakembereiből álló úgynevezett üzemelési bizottság kibővült, helyet kaptak benne a térség polgármesterei, a

horgászszövetség, civil egyesületek, a natúrpark küldöttei. És egyre erősödött a turisztikai lobb.

– Jelentős érdekkülönbségek csapnak össze olykor, s bizony ki kell mondani: nem mindig az ökoszisztéma egyensúlyának fenntartása az elsődleges szempont. Egyre erőteljesebben látszik, hogy az állandó vízszint jelenthetne megoldást egy sor problémára. Nem kerülnének víz alá kempingek, kevesebb lenne a szűnyog, kiszámíthatóbb az idegenforgalom. Csakhogy állandó vízszinttel éppen a Szigetköz legfontosabb jellemzője, létének alapja veszne el, hiszen a vadvízország kialakulása óta változó vízszinthez alkalmazkodott és aszerint él – folytatja Szabó Csaba.

Megoldást ígér a nemrég bejelentett Insula Magna – Komplex Vízgazdálkodási és Fenntartható Fejlesztési Program, az Országos Vízügyi Főigazgatóság, az Észak-dunántúli

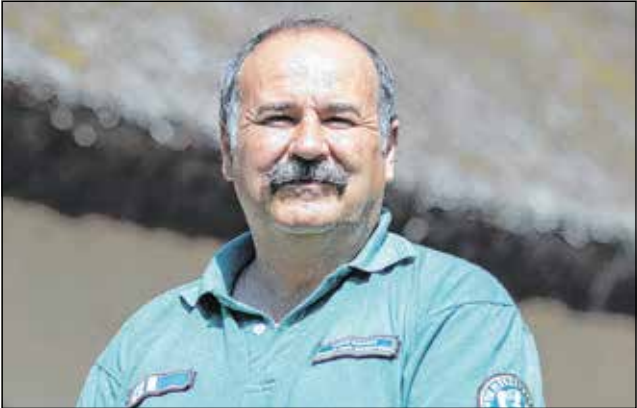
Vízügyi Igazgatóság és a győri Széchenyi István Egyetem közös projektje.

Fenékküszöbök kialakítását tervezik

Négy helyen pontszerű vízszintemelést biztosító fenékküszöbök kialakítását vizsgálják, amelyek lehetővé tennék a mellékágrendszerek új rányitását és ezáltal az élő kapcsolat létrehozását a teljes hullámtérben. Emellett a folyamatos vízborítottság kialakulásával a nagyvízi meder vízzállító képessége is hosszú távon fenntarthatóvá válna. A vízfelszín kiterjedése nagymértékben nem változna. A fenékküszöbök kialakításától a talajvízszintek lényeges emelkedését és a hullámtéri elszívárgás lecsökkenését várják, így az ökológiai diverzitás fokozódna és további élőhelyek alakulnának ki. Az új hozamkapacitás lehetővé tenné akár a mentett oldal felé történő vízkormányzás változtatását és egyéb olyan jóléti hasznosítások

kialakítását, mint például a vízi közlekedés feltételeinek és a turisztikai szolgáltatások minőségének a javulása. Összességében a régió megújítása várható – ígéri az optimista program. Van, aki ebben is ellentmondást lát: hiszen mást igényel az ökoszisztéma és mást akar az idegenforgalomból élő vállalkozás. S még ezen belül is érezhetőek érdekellentétek: a Szigetköz ágrendszert sokan éppen érintetlensége, teremtett szépsége miatt keresik fel és zárják a szívükbe. Mások viszont komfortos turistacélpontként kezelik, útbaigazító táblákkal, csónakemelőkkel, kényelmi szolgáltatások kiépítésével.

– Az idő majd eldönti, milyen irányba fejlődik a Szigetköz – zárja bölcsen Szabó Csaba. Azt azonban hozzáteszi: a továbblépéshez el kellene dönteni és meg kellene határozni a prioritásokat. Az első helyen pedig a víz kell, hogy álljon. Anélkül nincs és pláne nem lesz Szigetköz.

Szabó Csaba, a Fertő–Hanság Nemzeti Park Duna Menti Tájegységének vezetője.

háborítatlanul. Renáta óva int attól, hogy megfognak ezeket a 6–10 centis rákokat: egyrészt az ollójuk bizony meglehetősen éles, másrészt védett faj, szóval büntetés jár annak, aki megzavarja az életüket. Ugyancsak védett állat a szalamandra, amely nem kifejezetten a vízben él, hanem a nyirkos helyeket kedveli. Nagy szerencséje, hogy a Rák-patak az egykori vasfüggöny elzárt területén ered, és a felső szakaszán szinte nincs beépítettség, vagyis megmaradhatott természetes állapotában a környék. A városban persze már ott az ember keze és lába nyoma: a Rák-patak két helyen „föld alá” kényszerül, és ezek a szakaszok nem ideálisak az élővíznek. Sopron sajátos építészettörténete okán az Ikva is „beépült”, egy egész utca vezet át rajta – ilyen sem sok van a világon. De így is élnek benne küllők és domolykók,

sőt, a folyami szitakötő lárváit is kimutatták a két patak összefolyása után, ami pedig tiszta és életerős víz jelenlétére utal.

Szita Renáta szerint nincs okunk panaszra Sopron környékén. A felmérések során azt tapasztalta, nem olyan szemetek a medrek, mint más városok vízpartjai. Aki tiszta forrásvízre vágyik, az pedig használhatja a Deák-kutat, a Fehér Dániel-forrást vagy a Hidegvíz-völgy „csapját” is (bár ez utóbbit nem ajánlják kizárólagosan fogyasztani, túl alacsony az ásványianyagtartalma!). Ezeket a víznyerő helyeket folyamatosan vizsgálják, és jelzik is, ha valami miatt mégsem ajánlott emberi fogyasztásra. De Renáta biztató szavait ezúton adom tudtára országnak-világnak: Sopronban ígyuk bátran a csapvizet, ahhoz még pillepalack sem kell...

A Rák-patak a benne élő folyami rákról kapta a nevét

A Fertő–Hanság Nemzeti Park programjai

Írány a természet!

Egész évben látnivalóval és izgalmas programokkal szolgál a természet kedvelőinek és a környezeti nevelést fontosnak tartóknak a Fertő–Hanság Nemzeti Park.

Heti egy vagy akár több alkalommal is választhatják a látogatók a kenuutúrákat, amik minimum tíz fővel indulnak és felejthetetlen élményt ígérnek. A szolárhajós kirándulás maximum 9 fős csoportoknak ajánlott, biztonságos, látványos lehetőség. Az állandó programok között van még e-bike-túra legfeljebb 15 fővel, a reggeli madármegfigyelés minimum öt kíváncsi érdeklődővel, ezenkívül a Hany Istók-tanösvénytúra a Hanságot megismerni szándékozóknek és ugyancsak a Hanságba indul a Madaras túra.

Minderről részletes információkat és pontos dátumokat találnak az érdeklődők a Fertő–Hanság Nemzeti Park honlapján a Programok fül alatt vagy a park Facebook-oldalán, illetve a programtáblázatban.

Amit a gyerekek és az anyukák is imádnak: a kézműves vásár

A járványhelyzet miatt tavaly mindössze néhány alkalommal lehetett megtartani a kézműves vásárt a

Lászlómajorban, idén éppen ezért szeretnék havi rendszerességgel megrendezni. Az első június 19-én volt, ezt követően minden hónap harmadik szombatján várják az érdeklődőket. Kivétel ez alól az augusztusi és a novemberi, ezeknek a tematikája megköveteli a változtatást. A vásár helyszíne: Lászlómajor Látogatóközpont és Bemutató Majorság, az időpontok pedig: augusztus 21., szeptember 18., október 16., november 27.

Ahogy azt a törzsvendégek már megszokhatták, a nemzeti park olyan előadásokról is gondoskodik a vásárok napjain, amik hosszú távon segítik a környezeti témákban az elmélyülést. A meghívott eladók között a nemzeti park védjegyes partnerei és a térség más, magas minőségű termékeinek készítői is várják a látogatókat. A szabadtéri vásár mellett kézműves foglalkozást is tartanak, amelyen szeretettel látják nemcsak a kicsiket, hanem az apukákat, nagyszülőket is. Az anyukákat is persze, ha már bevásároltak...

A bezártság hónapjai után végre a szabadba!

A nyitást követően beigazolódtak a Fertő–Hanság Nemzeti Park számításai: sokan vágnak ki a szabadba, keresik az aktív programokat. Nagyon sok iskolai osztály érkezett a szünidő előtt, valamint különböző szervezetek is keresték a programokat, például a táborok programkínálatának bővítésére. Egyre több, a térségben nyaraló család is keresi a természetben tölthető lehetőségeket. A legnagyobb érdeklődés a kenuutúrákat kíséri, de sokan jelentkeznek a szolárhajózásra is.

Újdonságok a nemzeti parkban

A tavalyi évben két fontos, a látogatókat is érintő fejlesztés történt a Fertő–Hanság Nemzeti Parkban.

Az Aktív Magyarországért Felelős Kormánybiztosi Iroda, valamint az Aktív és Ökoturisztikai Fejlesztési Központ 2020-ban elindította az E-Kerékpár Programot, hogy bővítse a hazai nemzeti parkok aktív turisztikai kínálatát, és a látogatók új és természetbarát módon fedezhessék fel természeti kincseinket. Bár a program keretében kapott

15 e-bike-ot és hozzá tartozó szükséges kiegészítőket a Fertő–Hanság Nemzeti Park már a tavalyi évben megkapta, a járványhelyzet miatt még csak két e-bike-túrát tudtak szervezni. Így a nagyközönség számára ez is újdonság lesz az idei évben.

Május 21-én, pénteken volt a Csapody István Természetiskola átadó ünnepsége. Az épület külseje a tavalyi évben újult meg, a Téry Ödön Nemzeti Turistaház-fejlesztési Program keretében. A program célja, hogy hazánk aktív- és ökoturisztikai térségeiben, illetve vonzó túraújtjai mentén fenntartható, a közt szolgáló, vonzó szálláshelyfejlesztés valósuljon meg. A beruházásnak köszönhetően a szezonális nyitvatartás helyett már egész évben fogadják a látogatókat.

„Ismerd meg Hany Istók birodalmát!”

Szeptember 4-én a Hanság központjában, Öntésmajorban szervezett rendezvénnyel ünnepli meg a Fertő–Hanság Nemzeti Park a harmincadik születésnapját. Az esemény célja egyúttal népszerűsíteni a Hanságot és felhívni a figyelmet csodálatos természeti értékeire.

Augusztus

4., 7., 11., 13., 18., 20., 21., 22., 25., 27., 31.
E-bike-túra a nemzeti parkban

11., 25. Hany Istók-tanösvénytúra

1., 3., 5., 7., 8., 10., 12., 15., 17., 19., 20., 21., 22., 24., 26., 28., 29., 31. Kenuutúra

21. Kézműves vásár

4., 19. Madaras túra

3., 10., 17., 24., 31. Madármegfigyelés

1., 4., 6., 8., 11., 13., 15., 18., 20., 21., 22., 25., 27., 29. Szolárhajóval a Fertőn

Szeptember

1., 5., 8., 12., 17., 19., 22., 26., 29.
E-bike-túra a nemzeti parkban

4., 5., 11., 12., 18., 19., 26. Kenuutúra

18. Kézműves vásár

3. Őszi séta egy kiszáradó lápréten

17. Szarvasok násza

5., 12., 19., 26. Szolárhajóval a Fertőn

Október

2., 6., 9., 13., 16., 20., 23., 27., 29., 30.
E-bike-túra a nemzeti parkban

2., 3., 9., 10., 16., 17. Kenuutúra

16. Kézműves vásár

8. Madármegfigyelés

3., 10., 17. Szolárhajóval a Fertőn

November

6., 13., 20., 27. Madármegfigyelés

27. Adventi vásár

TOVÁBBI INFORMÁCIÓK:

www.ferto-hansag.hu/hu/programok.html
www.facebook.com/fertohansagnp

Rangos kiállítás a megújult Esterházy-kastélyban

Befejeződött a fertődi Esterházy-kastély nyugati szárnyának rekonstrukciója. A megújult épületrészben kap helyet az Arcok és tekintetek – Esterházy-képtár és az Esterházy-porcelánkabinet.

A nyugati szárny tereiben most látható kiállításokhoz hasonló méretű és rangú tálalt a kastély újjáéledése – de talán Esterházy „Fényes” Miklós kora óta – sem volt. Az Esterházy-képtárban 52 festmény közül egy az Esterházy-kastély, 51 pedig a Szépművészeti Múzeum átlományából származik. Az Esterházy-porcelánkabinetben közel 400, a fertődi

Esterházy-kastély gyűjteményéből kiválasztott porcelánt állítottak ki. A megújult épületrészben megtekinthető továbbá Szmercsányi Boldizsár „Boldi” szobrászművész Idővonzatok – Modulated Time és Incze Mózes festőművész kortárs kiállítása, mely grandiózus és méltó az eszterházi csodavilághoz.

A fejlesztés csaknem 1,8 milliárd forint kormányzati

Az újonnan elkészült reprezentatív kastélyterek már látogathatóak.

forrásból valósult meg. A munkálatok során mintegy 1300 négyzetméternyi terület újult meg. Az

Esterházy-kastély patkó alakú főépületének emeleti nyugati szárnyában egykor az Esterházyakkal rokon

családok lakosztályai sorakoztak. A szárnyból nyugat felé húzódó hosszú, nagy belmagasságú tér volt

a képtár, amelyben a műalkotások száma – az egykori krónikás szerint – 350 körül lehetett.

Az újonnan látogathatóvá vált reprezentatív kastélyterek július végétől már várják az érdeklődőket. A közben folyamatosan zajló további, a közép- és a belvedere-t érintő fejlesztés alatt a kastély eddigi díszterei is folyamatosan megtekinthetők, továbbá a rangos Haydn-vonósnégyes fesztivált is megtartják ősszel. A nyitvatartás és további információk a fertődi Esterházy-kastély Facebook-oldalán és az eszterhaza.hu weboldalon találhatók.

Fotók: Magasi Dávid, Filep István, Nagy Mária

A Fertő-táj ékkövei

Fertőszéplak – Peisonia Látogatóközpont

Fertőboz – Gloriette-kilátó

Hidegség – Papkert

A Fertő-táj szinte minden négyzetmétere mesél valamiről, s aki meg akarja ismerni ezt a csodálatos vidéket, annak képzeletben fognia kell egy arany-szálat, hogy arra felfűzhesse az élményeket és ismereteket. Hosszú és színes gyöngysor születhet.

Az egyik csodálatos jellemzője ennek a tájnak, hogy az érintetlen természet ezernyi szépsége mellett az ember keze nyomát is magán viseli. Előbbi színekben, formákban utolérhetetlen gazdagságot tár a figyelmes szemlélő elé, utóbbi érdekessége pedig abban rejlik, hogy az egykori lápi ember legendájától a főúri életmód építészeti remekéig számtalan variációban érhetjük tetten az ember táj-alakító munkálkodását.

A Fertő-táj ékkövei projekt mellett, hogy néhány ékkövet „kifényesített”, a Peisonia Látogatóközpont létrehozásával megkönnyíti az élmények láncra fűzését is. A fertőszéplaki Széchenyi-kastély már önmagában olyan történelmi épülete Magyarországnak, ahol meg kell állni a falak adta hús árnyékban. Itt született Széchenyi Ferenc, a legnagyobb magyar apja, a Nemzeti Múzeum és az Országos Széchenyi Könyvtár alapítója. Ebben az

épületben alakították ki a Fertő-táj Világörökség Magyar Tanácsának központját. A Peisonia Látogatóközpont központi termében kíséreltet tesznek arra, hogy a betérőnek áttekintést nyújtsanak a táj adta ezernyi kincsről. Az érdeklődő itt eldöntheti, milyen sorrendben akarja megismerni a vidék látnivalóit. A Fertőt kiismerni évek lelkes kutatómunkája is kevés, a látogatónak tehát el kell döntenie, hogy őt mi érdekli a legjobban. A pillangók sze-relmese ugyanúgy megkapja a neki való útbaigazítást, mint a történelmi legendák gyűjtője, az építészeti csodák kedvelője vagy a néprajz után érdeklődő. A Peisonia nagyszerűsége épp abban rejlik, hogy nem akarja a belépőt agyonnyomni a rengeteg információval, hanem éppen csak annyit villant fel egy-egy érdekességből, hogy az utazó kíváncsiságát felkeltse. Megadja az

alapinformációt, hogy indulhasson a felfedezés...

Azt a hat különlegességet, ami a Fertő-táj Világörökség Magyar Tanácsának vezetésével, a Magyar Turisztikai Ügynökség és az érintett hat önkormányzat együttműködésében a közelmúltban megvalósult, valószínűleg mindenki látni akarja. Az összesen 406 millió forint vissza nem térítendő európai uniós forrásból gazdagodott Fertőboz, Hidegség, Fertőhomok, Hegykő, Fertőszéplak és Sarród. A települések egy-egy különlegessége újult meg.

Peisonia Látogatóközpont

A fertőszéplaki Peisonia Látogatóközpont az egyik leglátványosabb fejlesztés, nevét a Fertő tó latin nevéből, a Lacus Peisóból alakították ki. A központnak otthont adó kastély a templomdombon áll, s az 1600-as évek végétől másfél évszázadon át szolgált a Széchenyi-család lakhelyül. Az épületet a rendszerváltás után vásárolta meg az önkormányzat, s hosszú, nehéz utat tett meg a széplaki közösség, mire az öreg kastély elnyerte mai alakját, de úgyis lehetne írni, hogy régi fényt.

Gloriette-kilátó

Megújult a fertőbozi Gloriette-kilátó is, a kedves kis lak, ahonnan a legszebb kilátás nyílik a Fertőre. A tengerszint felett 187 méter magasan fekvő magaslatra 1802-ben építette gróf Széchenyi Ferenc a „kis házat”, méghozzá József nádor látogatásainak emlékére. A projekt során újra hófehér lett a Gloriett fala és kupolája, helyreállították a feliratot, új lépcsősor és fakorlát is várja a látogatókat. Már csak egy tábla hiányzik a tökéletes élményhez, hogy a messziről jövő is tudja, honnan is indul pontosan a 330 lépcsőfok a hegy tetején álló kilátóhoz a fertőbozi Fő utcáról.

Papkert

A hidegségi Papkert azok számára jelent élményt, akik a csendes elmélyülést, a természet érintetlen, paradicsomi szépségét keresik. A kert olyan hely, ahová bármikor belép a vándor, ott találja Istent. Igazi édenkert, szakrális és meditatív helyszín. Az országúttól néhány méterre, kívülről szerény kapu mögött édenkert húzódik: 21 időszakos forrás, dús és változatos növényzet, tavak, gátak követik egymást. Az egyedülálló kert felfedezői új, terakotta gyalogúton

kezdhetik meg a barangolást, ami murvás sétautakon folytatódik, bibliai idézeteket tartalmazó táblák kíséretében. Még Kneipp-féle mezítlábas sétány is épült. A kertben található Mária-barlang fontos kegyhelye a hidegségieknek és a zarándokoknak is. A Szűzanya szobra előtti kis tér szertartásoknak is helyet ad. A Papkert egyébként is fontos társa a szomszédos magaslaton álló Szent András-templomnak.

Fertőhomoki tájház

A fertőhomoki tájház a faluban a XVI. század óta élő horvátok hagyományainak, kultúrájának őrzője. A helyi önkormányzat 2001-ben vásárolta meg és újította fel a ma tájháznak otthont adó, műemlék épületet azzal a céllal, hogy megőrizze és bemutassa Fertőhomok sajátos múltját és örökségét. Most újra felújították az öreg épületet, állandó kiállítását interaktív elemekkel bővítették. A projekt fejlesztéseinek köszönhetően újabb rendezvényhelyszínnel bővült az eddig is számtalan koncertnek, bemutatónak helyet adó kert: a pajta mögött szabadtéri színpad és nézőtér, az udvaron fedett foglalkoztató épült kültéri kemencével.

Mariska Néni Háza

Mariska Néni Háza Hegykőn turisztikai információs ponttá alakult, elsősorban a Fertőt megkerülő többezer-nyi biciklis turista számára. Itt megtalálják a környék körbetekérhető útjairól, kerékpárosbarát szálláshelyeiről, vendéglátóhelyeiről szóló ajánlatokat, s minden más információt.

Sarródi tájház

A sarródi tájház többek között a településen máig fennmaradt különleges gyékényfonás tudományát is átadja a betérőnek. A Fő utcáról nyíló kis utcácskában található házikóba lépve az ember időutazáson vehet részt, hiszen minden apró részletében megőrizték a korabeli hangulatot. Az állandó kiállítás interaktív elemekkel egészült ki. Az épület helyiségeiben a régmúlt korok különleges iparát, valamint mindennapjainak emlékeit fedezhetik fel a látogatók.

A hagyományoknak megfelelően felújított udvaron a falu régi cséplőgépe és a paraszti gazdálkodás számos más korabeli eszköze mintha csak a dolgos kezekre várna...

Fertőhomok – Tájház

Hegykő – Mariska Néni Háza

Sarród – Tájház

Mellesscizmában és mikroszkóppal

– a sós vizek apró élőlényei nyomában

Furcsa, de az egysejtűeket vizsgáló „algológusok” között viszonylag sok a nő. Talán azért, mert a vízminták elemzése sok türelmet és kitartást igényel, a kutatások akár évtizedeken át folynak és bizony lassan jön az eredmény...

Dr. Stenger-Kovács Csillát, a Pannon Egyetem docensét lenyűgözi, amit a vízből a mikroszkóp alatt lát.

Dr. Stenger-Kovács Csilla, a Pannon Egyetem docense a Limnológiai Kutatócsoportban dolgozik, és egyike azoknak, akik a terepmunka során gyakorta nyakig erő mellesscizmában gázolnak a vízbe, hogy mintát vegyenek a hazai szikes tavakból.

– Mivel foglalkozik az „algológus”?

– A limnológus a természetes vizek élővilágát és annak változásait vizsgálja, az algológusok ezen belül kifejezetten az algákat kutatják. Az alga minden élet alapja, a tápláléklánc első eleme, vagyis ez az egysejtű élőlény táplálja szinte a teljes vízi ökoszisztémát. A legkisebb állatok algákat fogyasztanak, azokat eszik a nagyobbak, és így tovább. És ami talán a legfontosabb: az algák termelik az oxigént, ami a vízben is pótolhatatlan anyag. Vagyis ha az algák mennyisége és összetétele megváltozik az élővízben,

akkor minden más is változásnak indul.

– Ön kifejezetten a kovaalgákra szakosodott. Azon belül is a nagy sótartalmú vizekben élő fajokat kutatja. Hol vannak egyáltalán ilyen tavaink?

– Magyarországon főként két régióban vannak (voltak?) szikes tavaink: a Fertő tó és annak környékén, illetve a Duna-Tisza közén. Az utóbbi tájegységben sajnos elég sok kisebb tó már eltűnt – ennek egyik oka a felmelegedés és a talajvíz eltűnése. A Fertő tó környékén a nemzeti park óvó és védő intézkedései segítik ezen tavak fennmaradását, hiszen szaknyelven szólva „kezelik” ezeket a vizeket: a környéket csatornahálózat és zsiliprendszer szabályozza, ha erősen száradnak a kis tavak, akkor elárasztásokat alkalmaznak. Persze ez elsősorban a vízmadarak védelmét

szolgálja, nem az algákét, de a lényeg az élőhely minél eredetibb állapotának a fenntartása, aminek ugye alapját jelentik az egysejtűek.

– Mi jellemzi ezeket a szikes tavakat? Mit lát a mikroszkóp alatt?

– A szikes tavak legfontosabb jellemzője, hogy magas a sótartalmuk, kémhatásuk pedig erősen lúgos. Van egy jellegzetes mérőszám, amivel a limnológusok dolgoznak, ez az úgynevezett „vezetőképesség”, ami a víz sótartalmára utal, a mértékegysége a $\mu\text{S}/\text{cm}$. Hogy érzékelhesük a különbséget: az édesvízi Balaton vizében ez 700–800 közötti értéket mutat, a szikes tavakban ugyanez elérheti a 30–50 ezres értéket. A sós vizek élővilágának ekkora vezetőképesség mellett kell életben maradnia, ami bizony nem kis teljesítmény. Ezek a tavak sekélyek, vizüket könnyen felkavarja

a szél, kevés fény jut a víztestbe. Mindez az algáknak mint elsődleges termelőknek hatalmas stressz.

A kovaalgák sajátossága, hogy az egysejtű mikroorganizmust egy merev szilícium-dioxid (vagyis kova) váz veszi körül. Ezek nagy változatosságot mutatnak a vízben és a vizes élőhelyeken. Én 2004 óta foglalkozom a kovaalgákkal, és az évek alatt szakosodtam a szikesekben élő fajokra. Nagyon izgalmas terület, hiszen ezekben a vizekben sokkal gyorsabban, látványosabban mennek végbe a változások és szinte minden a szemünk előtt játszódik le – vagyis a mikroszkóplen csék alatt. A labormunkát és a terepen való felmérést egyaránt nagyon élvezem.

– A terepmunka nem tűnik nőies feladatnak. Nyakig érő csizmában gázolnak olyan vizekben, amiket mi sokszor észre

sem veszünk, de bele biztosan nem mennénk?

– Igen, és többek között épp ezért maradhatnak meg. A Fertő körül is van több tucat kisebb tó, aminek szikes a vize. Ezek többnyire fél hektárnál kisebbek, nehezen megközelíthetők, vagy eleve természetvédelmi oltalom alá esnek. Így sokkal kisebb a veszélye annak, hogy az ember kárt tegyen ezekben az ökoszisztémákban. Persze áttételesen a felmelegedés is az emberi jelenlét „következménye”. A szikes tavakban olyan fajok élnek, amelyek jól tűrik a magas sótartalmat, elviselik, ha nyárra 30–40 fokra is felmelegednek ezek a kis vizek. Az invazív fajok itt is megjelenhetnek, és az amúgy is igen különleges fajösszetételre ez nem lesz jó hatással.

– Van olyan vizes élőhely, ami nemcsak a mikroszkóp alatt, hanem szabad szemmel is lenyűgözi?

– A Fertő környékén az egyik legszebb kis tavacska szerintem a Borsodi-dűlőnél lévő sekély, szikes tó, ami vizes élőhely-rekonstrukció során jött újra létre. Jó érzékkel madárvártát is épített oda a nemzeti park, mert a látvány valóban lenyűgöző: rálátni a tóra, a széleken lépegetnek a vízimadarak, csapatos vonulásokat is megfigyelhetünk, mögötte az Alpok havas hegyei. Varázslatos! De engem igazából az nyűgöz le, amit a vízben látok – persze azt már csakis mikroszkóp alatt.

Közös őrszolgálati központ a Csárda-csatornánál

Önkéntesek is részt vehetnek a határon átnyúló természetvédelmi munkában

Új őrszolgálati központ épül a Balfhoz közeli Csárda-csatornánál. Az egykori öreg halászcserda helyén álló modern épület nem pusztán a magyar és az osztrák természetvédelmi őrszolgálatok bázisaként működik, arra is vállalkozik, hogy jelképezze: ez itt egy táj, egységes természeti tér.

Az egykori öreg halászcserda helyén épül fel a minden igényt kielégítő, modern központ.

Eddig inkább az amerikai filmekből ismertük a ranger kifejezést, talán most meghonosodik a Fertő partján is. Merthogy júliusban elkészült a Csárda-csatornánál a Fertő–Hanság Nemzeti Park és a Neusiedler See – Seewinkel közös természetvédelmi őrszolgálati és oktatási központja. Akik itt dolgoznak

– bár természetvédelmi öröknek hívjuk őket – igazi rangerek, s ami még jobb: önkéntes és junior rangerek is részt vehetnek a munkájukban. De kezdjük az elején!

A Neusiedler See – Seewinkel/Fertő–Hanság határon átnyúló nemzeti park

1994 óta működik közös nemzeti parkként. Rengeteg projektet valósítottak meg együtt sikeresen, viszont úgy gondolják, valami még hiányzik. A szakemberek egybehangzó véleménye, hogy a lakosság még mindig nem kezeli a Fertő-tájat

egységes egésként a határ két oldalán. Ezen szeretne változtatni a „Környezeti nevelési és természetvédelmi őrszolgálati hálózat kialakítása a határon átnyúló nemzeti parkban” című, 1,1 millió euró költségvetésű projekt, melynek része a

Csárda-csatornánál felépült új központ.

Az iskolák a határ menti régióban nem használják a nemzeti park másik részének természetvédelmi oktatási infrastruktúráját, pedig érdemes lenne. Az igazgatóságok a kezdetektől fogva együttműködtek, de egymástól függetlenül hajtották végre az operatív feladatokat. A természetvédelmi őrszolgálatok működése, jogi feltételeinek összehangolása sem történt még meg.

Nyolc osztrák és 13 magyar természetvédelmi ör

veheti birtokba az új épületet. A következő hónapokban közös workshopokon, terepi bejárásokon ismerik meg egymást, illetve a másik ország területeit. A fenntarthatóság érdekében hálózatot is építenek önkéntesekből. A környezeti nevelés területén szintén lesznek feladatok. Az illmici információs központban és az új balfi bázison interaktív, többnyelvű kiállításokat hoznak létre. Így teljessé válik a közös nemzeti park oktatási kínálata is, amely a magyar és osztrák iskolák rendelkezésére áll.

LELKES RANGERJELÖLTEKET KERESNEK

A kezeletlen, kisebb kiterjedésű, különösen védett területek fenntartása érdekében önkéntes ifjúsági hálózatot hoznak létre, és megfelelő munkaeszközöket vásárolnak. Néhány természetes élőhely ugyanis nem alkalmas a gépi gondozásra, ezeket kézzel kell megművelni, viszont eddig még hiányoztak az önkéntes segítők. A Csárda-csatorna-projekt tehát lelkes rangerjelölteket keres!